

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH,
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
ORAZ INNYCH UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH
NA LATA 2022 - 2025**

ŚWIECIE

WPROWADZENIE

W obecnie panujących czasach kryzysu zdrowotnego, 11 marca 2020 r. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) uznała epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 za pandemię. Sytuacja ta wpłynęła na ogólną populację ludzi, wymuszając zmianę dotychczasowego stylu życia. Niejednokrotnie zaistniałe zmiany, tj. odseparowanie, lęk przed nieznanym miały wpływ na podejmowane ryzykowne i często irracjonalne zachowania, które w konsekwencji oddziaływały na późniejsze etapy życia ludzi.

Osoby odczuwające bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, tym samym znajdujące się w przewlekłym stresie, podejmują decyzje destrukcyjnie wpływające na ich ciało i psychikę. Czemu konsekwencjami mogą być uzależnienia behawioralne, od alkoholu, czy narkotyków.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119), a także ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050) nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania oraz uchwalania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniu narkomanii, w których ujmowane są działania o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym, także terapeutycznym.

W związku z nowelizacją ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, konieczne jest uchwalenie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych, w którym ujęte zostaną działania związane z prowadzeniem profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek uchwalenia niniejszego Programu wynika z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119).

Ponadto Program ten realizowany jest na mocy następujących aktów prawnych:

1. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021r., poz. 1119),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050),
3. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2021 r., poz. 1249),
4. ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r., poz. 447 ze zm.),
5. uchwała Nr 54/03 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 30 stycznia 2003 r. w sprawie utworzenia Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej „Gniazdo” w Świeciu.

SPOSÓB REALIZACJI

1. Program realizowany jest przez Urząd Miejski w Świeciu, koordynowany przez Koordynatora Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zaplanowanych w budżecie gminy Świecie.
3. Program finansowany będzie ze środków pochodzących z podatku od napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml tzw. „małpek”.

OPIS ZJAWISKA NA PODSTAWIE DIAGNOZY

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki¹. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- ✓ określenia skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- ✓ rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- ✓ weryfikacji proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu,
- ✓ identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ zbadania regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- ✓ analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza, pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy.

CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

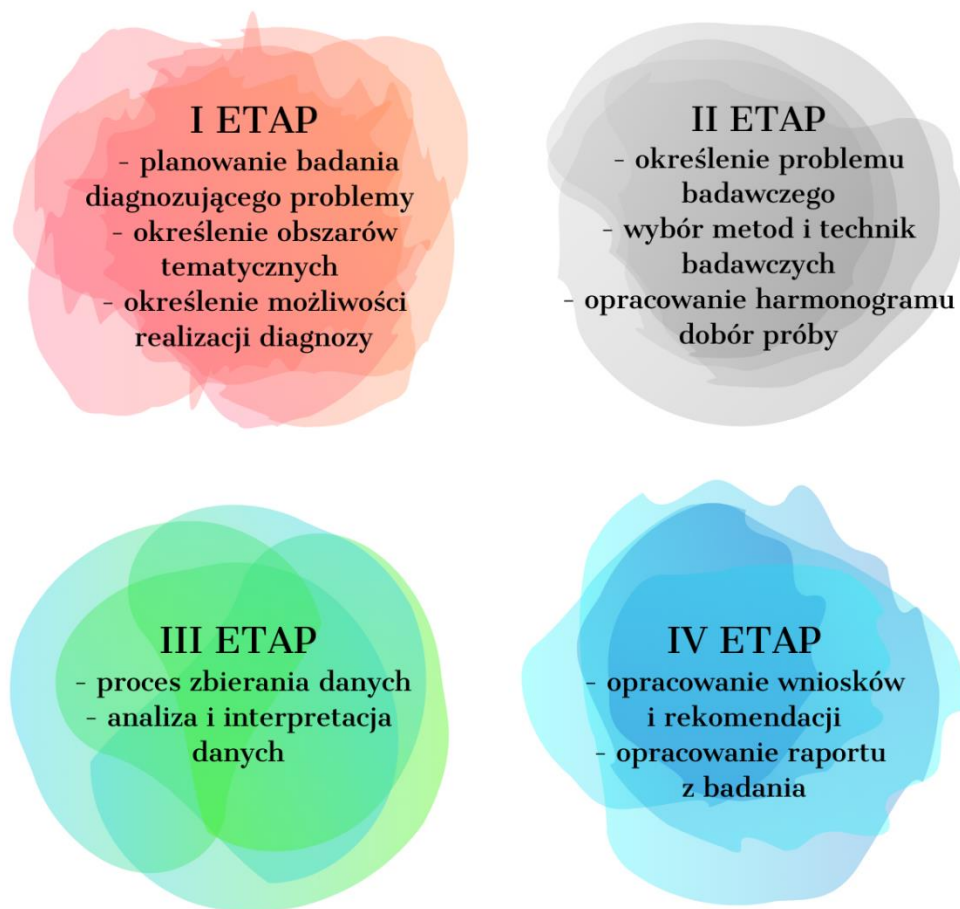
Przeprowadzona diagnoza ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących na terenie gminy Świecie. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

¹ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Rysunek 1. Etapy badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Problem alkoholowy (alkoholizm) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą²”. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

Problem narkotykowy (narkomania) - według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich³. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na

² Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).

następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.

Uzależnienia behawioralne - Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 roku, poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów. Uzależnieniami behawioralnymi nazywamy uzależnienia od zachowań, czyli wszelkie nałogi związane z wykonywaniem czynności, np.: patologiczny hazard, używanie telefonu, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od seksu, od ćwiczeń fizycznych, czy kompulsywne objadanie się.

Problem przemocy w rodzinie – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*⁴.

Problem przemocy rówieśniczej – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁵. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Tabela poniżej przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Cyberprzemoc (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

⁵ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców na temat problemów: alkoholowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy oraz profilaktyki. W procesie badawczych diagnozowano również wpływ pandemii COVID-19 na rozwój powyższych problemów społecznych, m.in. na częstotliwość i natężenie ich występowania. W tym celu przeprowadzono komplementarnych badania wśród trzech grup społecznych, tj.:

- ✓ uczniów,
- ✓ dorosłych mieszkańców Gminy,
- ✓ sprzedawców napojów alkoholowych.

Przez metodę badawczą rozumie się system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel do jakiego się świadomie zmierza⁶. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji.

Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację⁷.

Rysunek 2. Wykorzystane techniki badawcze podczas badania

⁶ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

⁷ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. O wyborze doboru próby decyduje cel badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Rysunek 3. Dobór próby

Badania zostały przeprowadzane we wrześniu i październiku 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 241 osób. Poniższy rysunek przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 4. Struktura próby badawczej

NARZĘDZIA BADAWCZE

Osoby zajmujące się tworzeniem narzędzi badawczych, rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów – to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

- a.* część adresowo-tytułowa – umieszcza się ją na pierwszej stronie ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
- b.* część merytoryczna – zawarte są w niej pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
- c.* część metryczkowa – zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania. Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby były one prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- ✓ świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- ✓ unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- ✓ zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- ✓ niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- ✓ podmiotowe traktowanie badanych osób,
- ✓ nieszkodzenie w żaden sposób badanym,

- ✓ jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach⁸.

Badane osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że badania prowadzone były w sposób etyczny.

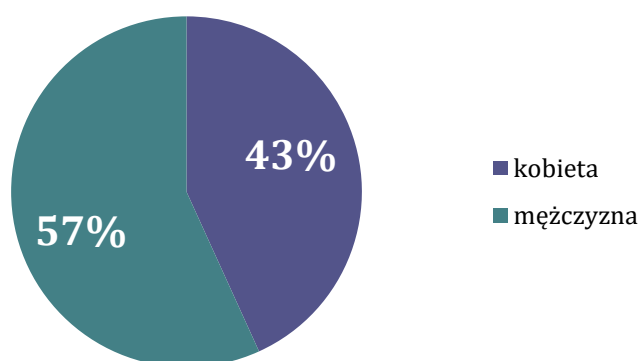
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z gminy Świecie. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą, uczestnictwem w grach hazardowych a także poznanie opinii młodych mieszkańców Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych oraz wpływu pandemii COVID-19 na ich kondycję.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Świecie wypełnili 81 kwestionariuszy ankiet. W badaniu diagnozującym problemy społeczne przewagę mieli chłopcy, którzy stanowili 57% próby, a dziewczynki – 43%.

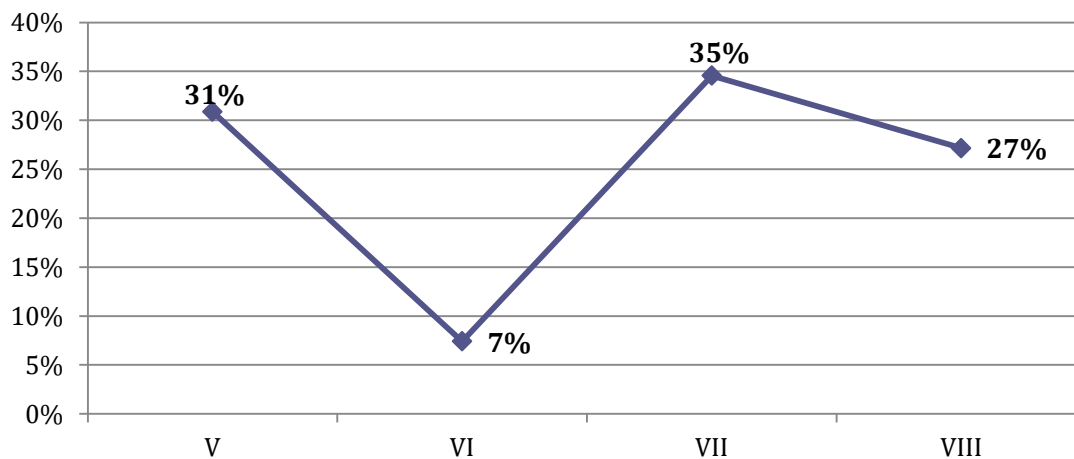
Wykres 1. Płeć

⁸ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

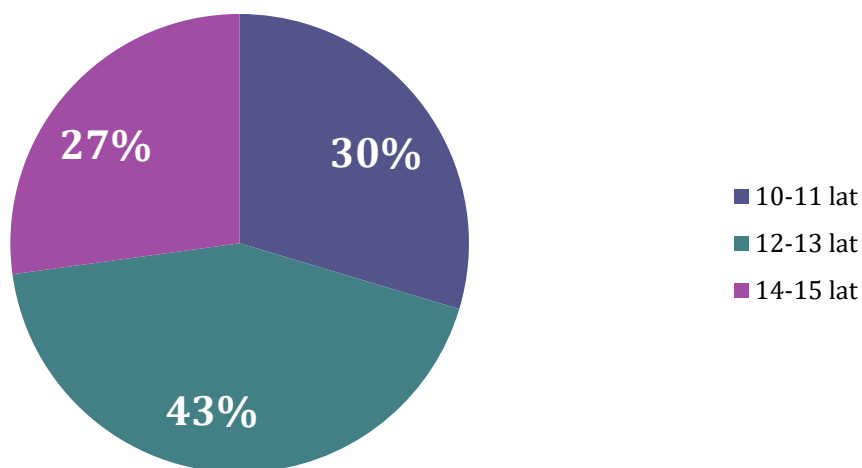
Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Najwięcej ankietowanych uczęszczało do klasy VII (35%), 31% uczestników badania wskazało na klasę V, 27% na klasę VIII, a 7% na klasę VI.

Wykres 1. Klasa

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 12-13 lat (43%). Uczniowie mający 10-11 lat stanowili 30% ogółu. 27% ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 14-15 lat.

Wykres 3. Wiek

PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości⁹. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych¹⁰. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe¹¹. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych.

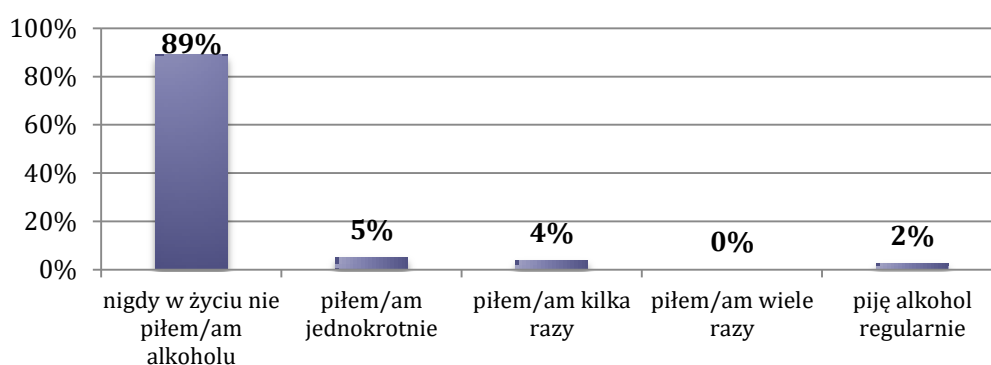
⁹ *Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

¹⁰ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

¹¹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania alkoholu przez młodych mieszkańców Gminy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał średnio co dziesiąty uczeń, tj. 11%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, 5% stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie, 4% kilka razy, a 2% spożywa go regularnie.

Wykres 4. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani byli częstowani alkoholem (5 osób, tj. 56%). 2 osoby podały, że poprosiły kogoś o zakup napoju wysokoprocentowego oraz rodzice dali im spróbować (po 22%). 11% (tj. 1 osoba) ankietowanych podkraśćło alkohol rodzicom.

Tabela 1. W jaki sposób otrzymałeś/aś –zdożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś mnie poczęstował	56%	5
poprosiłem/am kogoś o kupno	22%	2
rodzice dali mi spróbować	22%	2
podkraśćłem/am rodzicom	11%	1
kupiłem/am sobie sam	0%	0
dostałem/am od starszych kolegów	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 2 osoby miały mniej niż 10 lat (22%), 6 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 10-13 lat (67%), 1 uczeń miał wówczas 14-16 lat (11%).

Tabela 2. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	22%	2
10-13 lat	67%	6
14-16 lat	11%	1
17-18 lat	0%	0

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Świecie, odnosiło się do częstotliwości picia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. 4 osoby zadeklarowały spożywanie alkoholu w tym okresie, wskazując, iż miało to miejsce: 1-2 razy (2 osoby, tj. 22%) oraz więcej niż 7 razy (2 osoby, tj. 22%).

Tabela 3. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	56%	5
1 – 2 razy	22%	2
3 – 4 razy	0%	0
5 – 7 razy	0%	0
więcej niż 7 razy	22%	2

Badania wykazały, że wśród uczniów, którzy spożywali alkohol, większość nie doznała w związku z tym przykrych doświadczeń (5 osób, tj. 56%). 3 osoby wskazały na problemy w rodzinie (33%), po 2 osoby doświadczyły pogorszenia relacji koleżeńskich, bójki lub kłótni i problemów finansowych (22%). Jednokrotne odpowiedzi padły na wypadek lub uszkodzenia ciała, problemy w szkole i z Policją.

Tabela 4. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	56%	5
problemy w rodzinie	33%	3
problemy finansowe	22%	2
kłótnia lub bójka	22%	2
pogorszenie relacji koleżeńskich	22%	2
wypadek lub uszkodzenie ciała	11%	1
problemy w szkole	11%	1
problemy z Policją	11%	1
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Przeprowadzone badania wykazały, że większość uczniów nie sięgała po alkohol częściej niż zwykle podczas trwającej pandemii COVID-19 (5 osób, tj. 56%). Częstotliwość sięgania po alkohol zwiększyła się w przypadku 2 młodych mieszkańców Gminy (22%), kolejne 2 osoby miały trudność w określeniu tendencji w tym zakresie (22%).

Tabela 5. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po alkohol częściej niż zwykle?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie	56%	5
tak	22%	2
trudno powiedzieć	22%	2

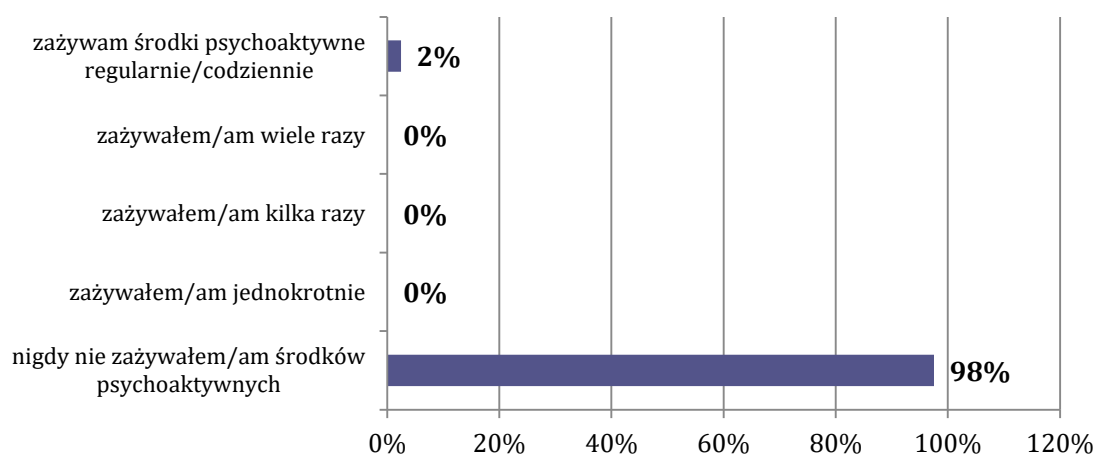
PROBLEM NARKOTYKOWY

W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają

złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych¹². Choć skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy Świecie. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jak wynika z zebranych danych – 2% ankietowanych sięga po środki psychoaktywne regularnie.

Wykres 5.. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

¹² Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Badani będący po inicjacji narkotykowej, podali że między 10 a 13 rokiem życia sięgnęli po substancje psychoaktywne (1 osoba, tj. 50%), bądź 10-13 lat (tj. 50%).

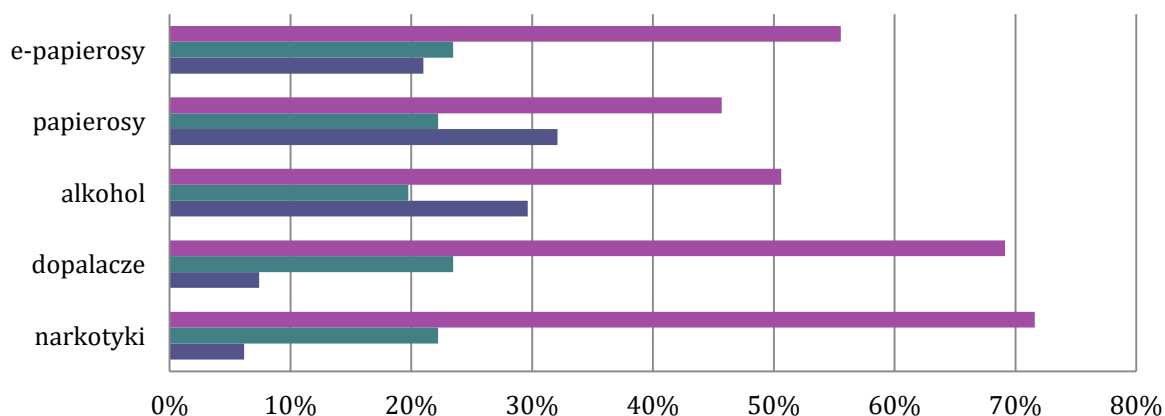
Tabela 6. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/ dopalacze/inne środki psychoaktywne?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	50%	1
10-13 lat	50%	1
14-16 lat	0%	0
17-18 lat	0%	0

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najłatwiejsze są do zdobycia dla uczniów papierosy i alkohol:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 6% ankietowanych, a trudne dla 22%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 7% ankietowanych, a trudne dla 23%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 30% ankietowanych, a trudny dla 20%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 32% ankietowanych, a trudne dla 22%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 21% ankietowanych, a trudne dla 23%.

Wykres 6. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:

	narkotyki	dopalacze	alkohol	papierosy	e-papierosy
nie wiem	72%	69%	51%	46%	56%
trudne	22%	23%	20%	22%	23%
łatwe	6%	7%	30%	32%	21%

Ocena szkodliwości dla zdrowia środków psychoaktywnych uczniów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega 92% badanych, narkotyków – 91%, alkoholu – 76%, e-papierosów – 73%, natomiast papierosów – 93%;
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy po 4% uczniów w przypadku narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów oraz 5% w przypadku e-papierosów;
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy i narkotyków ma 5% respondentów, na temat alkoholu – 4%, a w przypadku papierosów – 2%, a e-papierosów – 7%.

Tabela 7. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

	<i>bardzo szkodliwe</i>	<i>szkodliwe</i>	<i>w małym stopniu szkodliwe</i>	<i>nieszkodliwe</i>	<i>nie wiem</i>
papierosy	62%	31%	1%	4%	2%
e-papierosy	48%	25%	15%	5%	7%
alkohol	48%	28%	16%	4%	4%
narkotyki	84%	7%	0%	4%	5%
dopalacze	78%	14%	0%	4%	5%

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (75%) oraz uzależnienie (63%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno: nieodpowiednie towarzystwo (54%), pogorszenie relacji rodzinnych (52%), poważne kłopoty finansowe (43%), obniżenie efektywności nauki (41%), a także pogorszenie relacji koleżeńskich (33%). 2% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 12% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy.

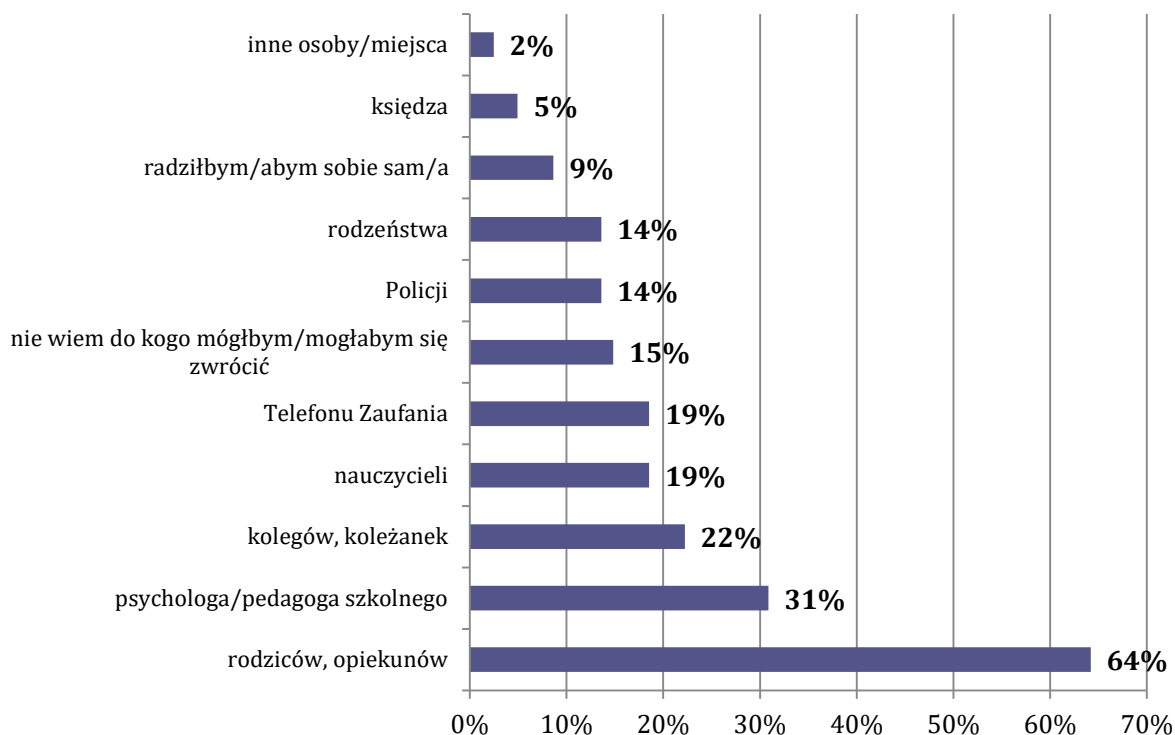
Tabela 81. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

Odpowiedź	%
zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego	75%
uzależnienie	63%
nieodpowiednie towarzystwo	54%
pogorszenie relacji rodzinnych	52%
poważne kłopoty finansowe	43%
obniżenie efektywności nauki	41%
pogorszenie relacji koleżeńskich	33%
nie wiem	12%
inne	5%
nie występują negatywne konsekwencje	2%

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (64%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (31%), natomiast na trzecim koledzy i koleżanki (22%). Po 19% respondentów wskazało na Telefon Zaufania i na nauczycieli, po 14% na Policję i rodzeństwo, 5% na księdza, a 2% badanych na inne osoby. Co szósty ankietowany (15%) stwierdził, że nie ma wiedzy na temat tego, gdzie mógłby się udać po pomoc w razie problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi, a 9% radziłoby sobie samemu.

Wykres 7. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

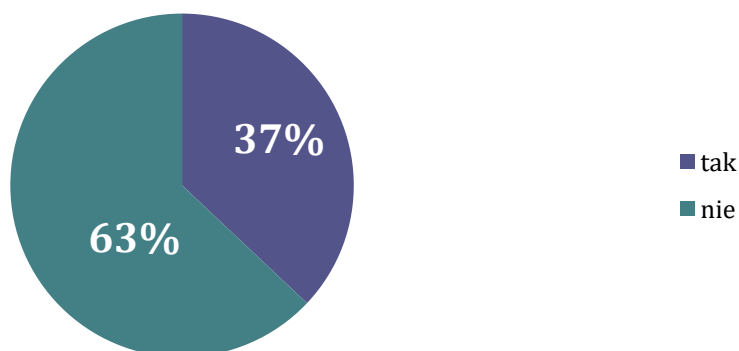
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnieniem od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim

stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 37% uczniów.

Wykres 8. Czy zdarzyło Ci się grać w gry na pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi ankietowanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. W tym okresie podejmowała się tego większość respondentów, którzy grali w gry na pieniądze (16 osób, tj. 50%). Największy odsetek grał 1-5 razy (14 osób, tj. 44%), natomiast jednokrotne odpowiedzi padły na 6-10 razy oraz 11-20 razy (po 1 osobie, tj. 3%).

Tabela 9. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	44%	14
6-10 razy	3%	1
11-20 razy	3%	1
częściej niż 20 razy	0%	0
ani razu	50%	16

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (29 osób, tj. 97%). 2 odpowiedzi padły na problemy finansowe (tj. 7%), a 1 na problemy rodzinne (tj. 3%).

Tabela 2. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
miałem/am poważne problemy w szkole	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	3%	1
miałem/am problemy finansowe	7%	2
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	91%	29

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PROBLEM PRZEMOCY

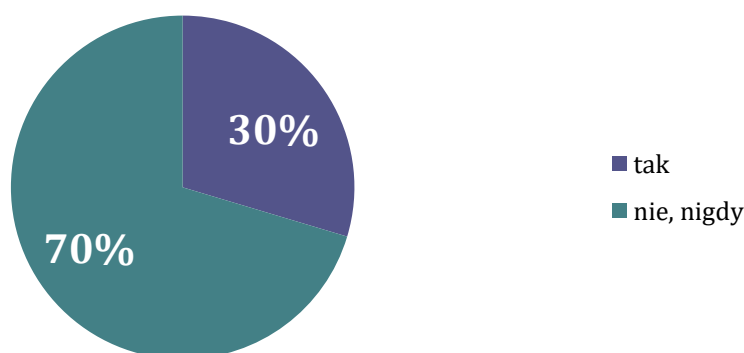
Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów¹³. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co

¹³ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

piątą społeczeństwa (21%)¹⁴. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce¹⁵. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejna część raportu miała na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z gminy Świecie. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczył blisko co trzeci uczeń, tj. 30%.

Wykres 9. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

¹⁴ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

¹⁵ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – na tę odpowiedź wskazało 13 osób, tj. 57%. 5 respondentów doświadczyło przemocy ze strony rodzeństwa (tj. 22%), a 4 ze strony innych osób (tj. 17%). Po 2 osoby wskazało na mamę i znajomych (tj. 9%), a 1 badany na tatę (tj. 4%).

Tabela 11. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	57%	13
rodzeństwo	22%	5
inne osoby	17%	4
mama	9%	2
znajomi	9%	2
tata	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badani najczęściej doznawali przemocy psychicznej (17 osób, tj. 81%) oraz fizycznej (9 osób, tj. 43%). 5 osób wskazało na przemoc seksualną (tj. 24%).

Tabela 12. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp. – PRZEMOC PSYCHICZNA	81%	17
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp. – PRZEMOC FIZYCZNA	43%	9
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp. – PRZEMOC SEKSUALNA	24%	5
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp. – ZANIEDBANIE	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Udzielone przez uczniów odpowiedzi dotyczące tego, czy w ich domu członkowie rodziny stosują przemoc wskazują na stosowanie przemocy wobec nich samych oraz rodzeństwa (po 1%). Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 12% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc, a 86% podaje, że w ich domu nikt nie stosuje zachowań przemocowych.

Tabela 13. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

Odpowiedź	%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	86%
trudno powiedzieć	12%
tak, wobec mnie	1%
tak, wobec mojego rodzeństwa	1%
tak, wobec siebie	0%
tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	0%

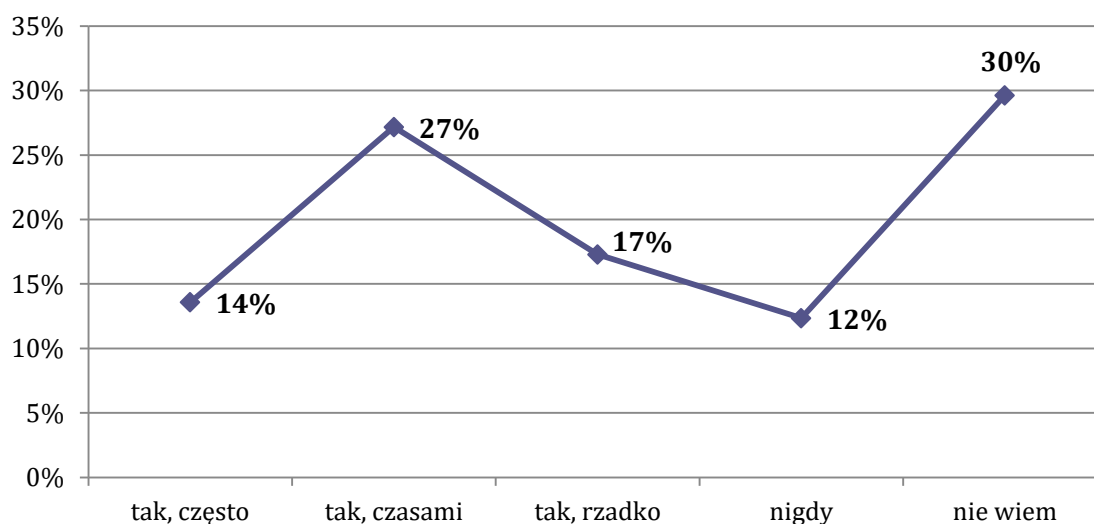
Jak wynika z odpowiedzi uczniów, w okresie trwania pandemii COVID-19 żaden z nich nie doświadczył częściej niż zwykle przemocy ze strony członków swojej rodziny lub częściej byli jej świadkami. Co drugi badany nie określił się jednoznacznie, wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Tabela 14. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) częściej niż zwykle doświadczałeś/aś przemocy ze strony członków swojej rodziny lub częściej byłeś/aś jej świadkiem?

Odpowiedź	%
tak	0%
nie	50%
trudno powiedzieć	50%

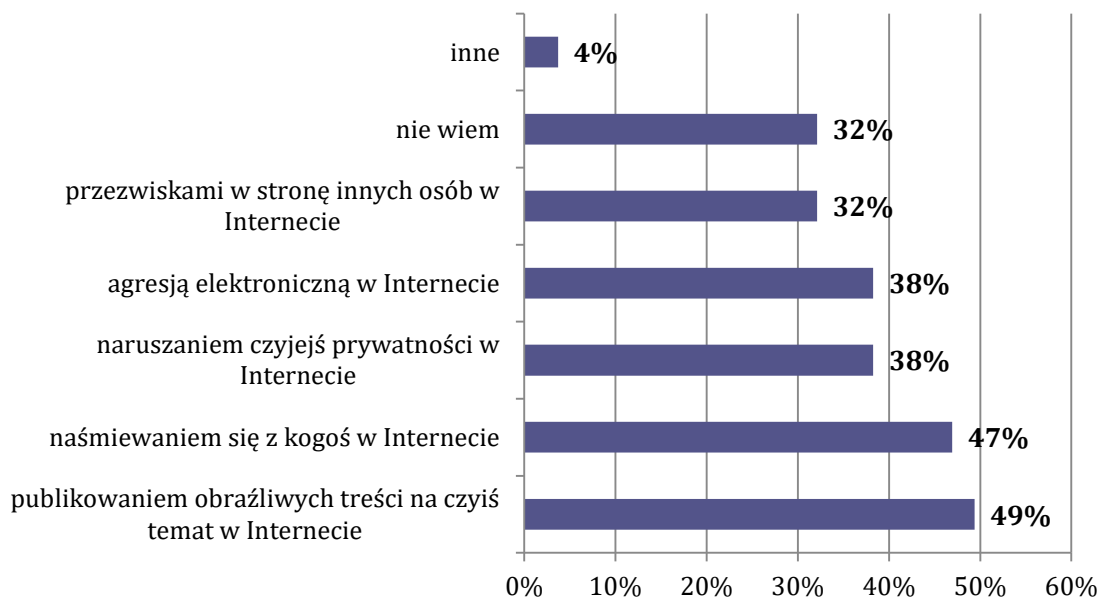
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznało to 58% respondentów. Z udzielonych przez 14% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce często, 27% wskazało na „czasami”, według 17% – rzadko, a zdaniem 12% – nigdy.

Wykres 10. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym jest to zjawisko. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców gminy Świecie nie ma na ten temat świadomości (32%). Na agresję elektroniczną wskazało 38%, a przewiska w stronę innych osób – 32%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (49%) oraz naśmiewanie się z kogoś w Internecie (47%).

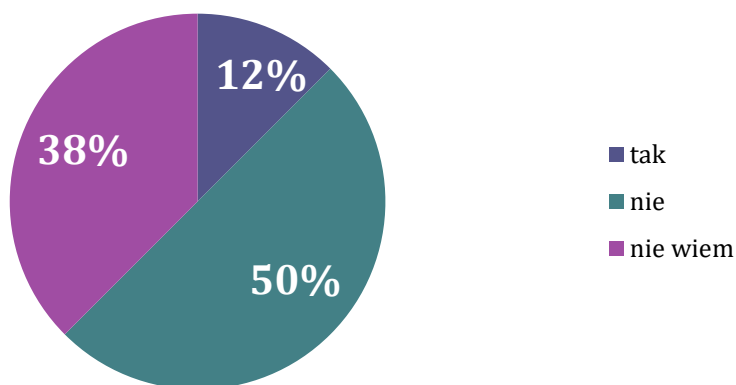
Wykres 11. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W czasie izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19 część badanych uczniów doznawała częściej cyberprzemocy (12%). Połowa ankietowanych nie ma takich doświadczeń (50%), natomiast 38% nie potrafiło się jednoznacznie określić.

Wykres 12. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) doświadczałeś/aś cyberprzemocy częściej niż zwykle?

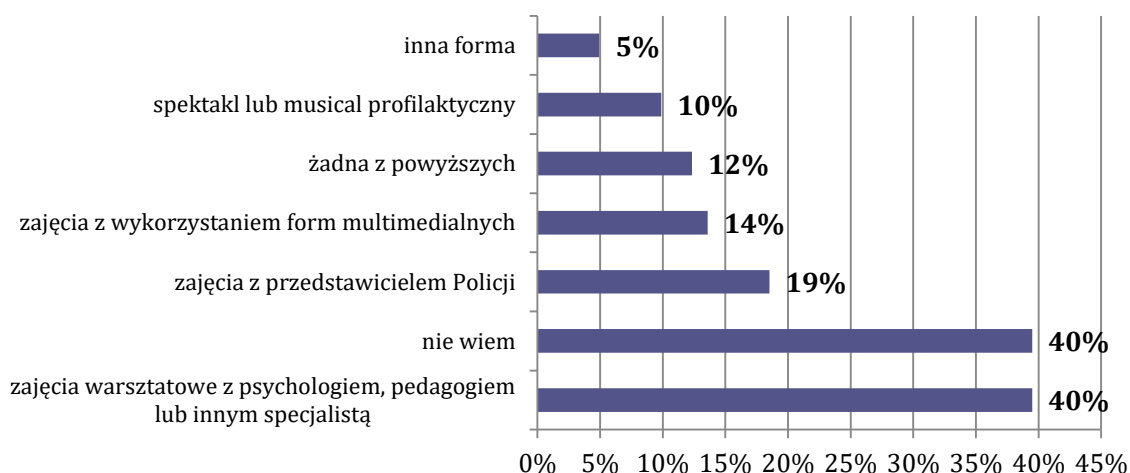
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszaniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych¹⁶.

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Świecie na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 40% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 19% odpowiedzi padło na zajęcia z przedstawicielem Policji, 14% na zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, a 10% na spektakl lub musical profilaktyczny. 40% respondentów wskazało na odpowiedź „nie wiem”, natomiast 12% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna.

¹⁶ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

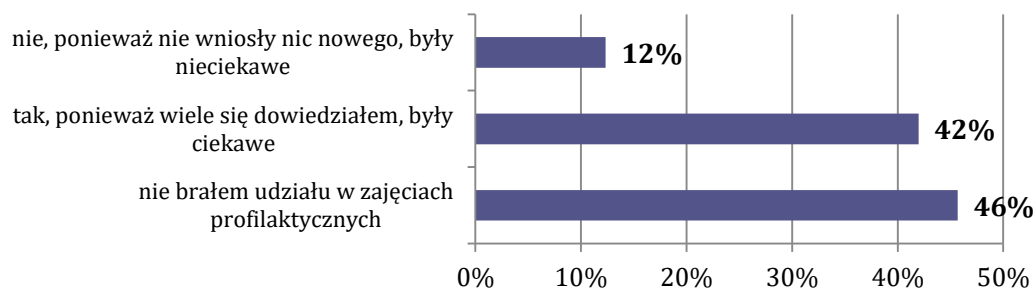
Wykres 13. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/ najefektywniejsza?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Zdaniem 42% uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe. Aż 46% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a co piąty uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (12%).

Wykres 14. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

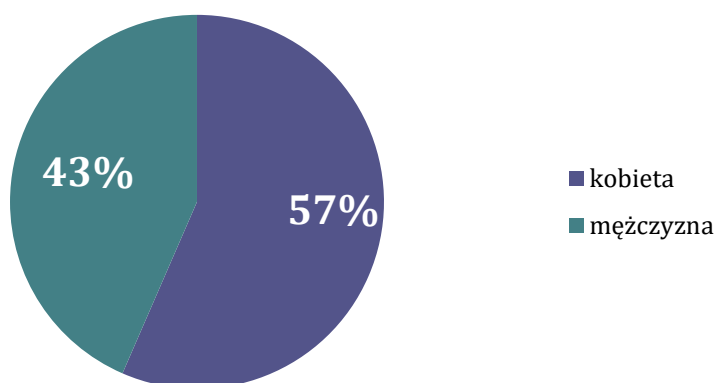
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, wśród dorosłych mieszkańców gminy Świecie, a także skala zjawiska przemocy.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

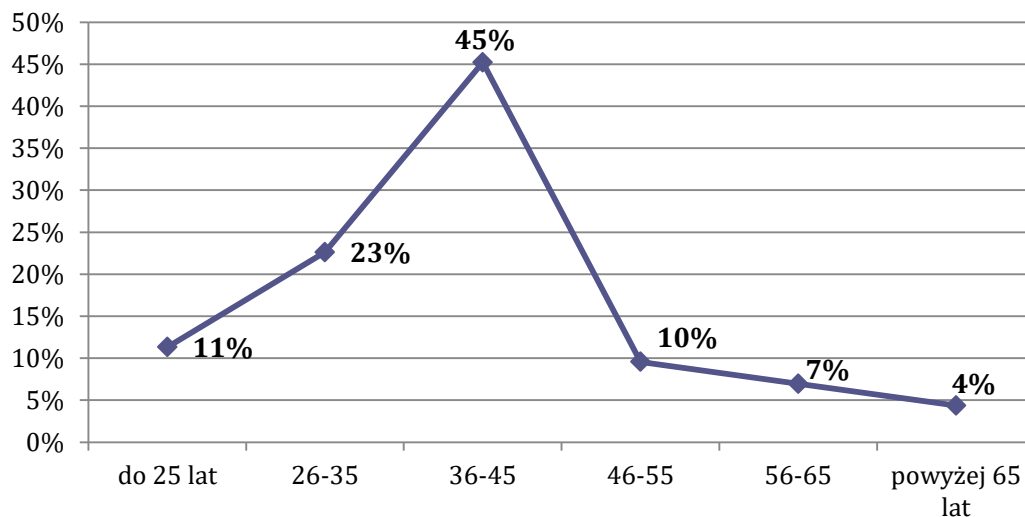
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Świecie wzięło udział 115 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby, ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one 57% ogółu.

Wykres 15. Płeć

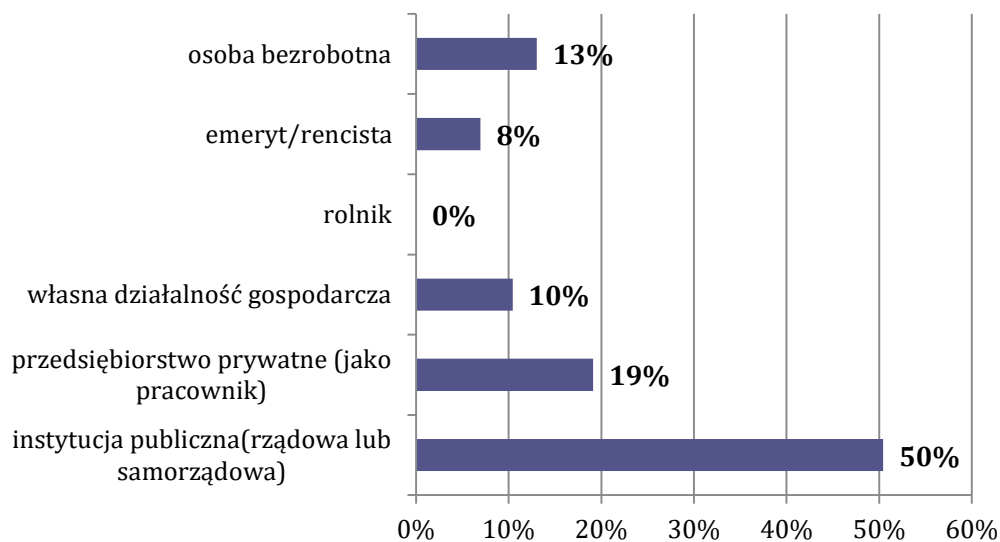
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (45%). Badani w wieku 26-35 lat stanowili 23% ogółu, a przed 25 rokiem życia – 11%. Wśród osób biorących udział w badaniu, byli również mieszkańcy 46-55 lat (10%), 56-65 lat (7%) oraz powyżej 65 lat (4%).

Wykres 16. Wiek

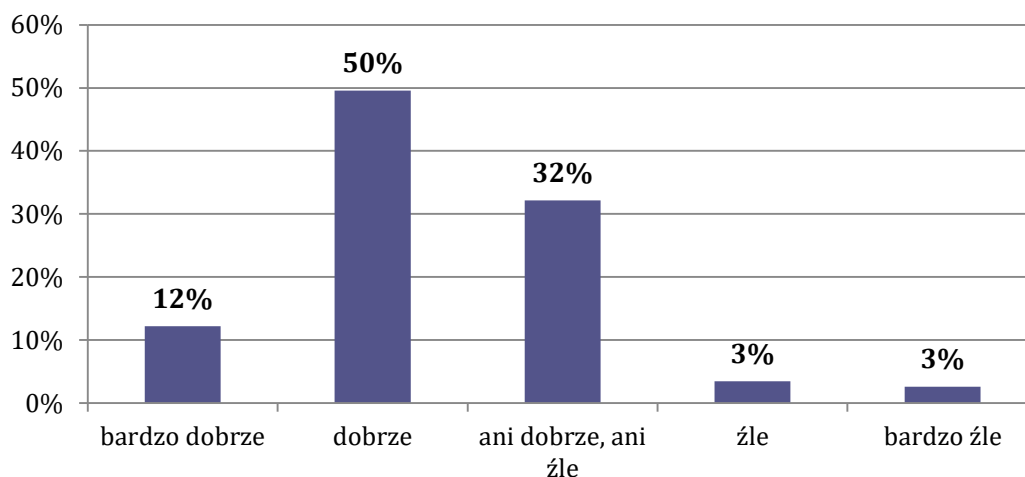
W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Świecie, wzięły udział zarówno osoby zatrudnione w instytucji publicznej (50%), przedsiębiorstwie prywatnym (19%), pozostające bez pracy (13%), prowadzące własną działalność gospodarczą (10%) oraz będące na emeryturze/rencie (8%).

Wykres 17. Miejsce zatrudnienia

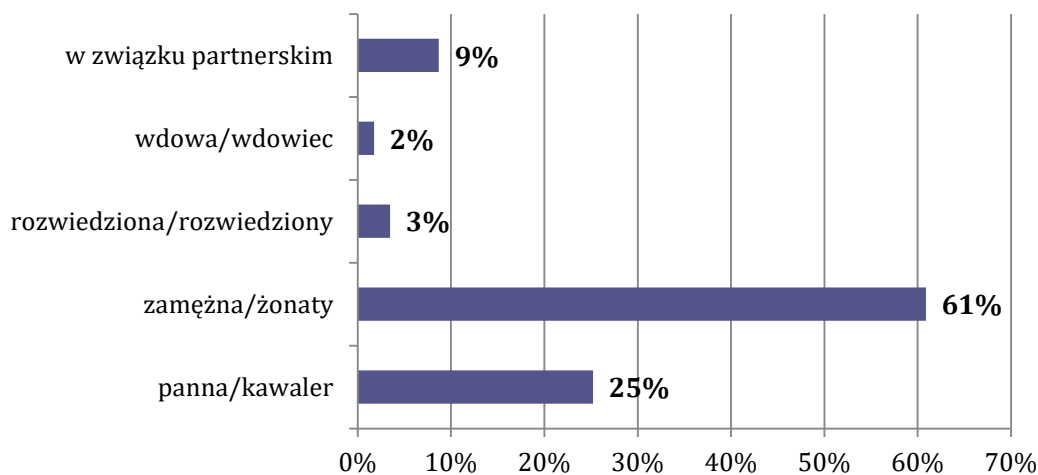
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolona – 50% ocenia ją dobrze, a 12% bardzo dobrze. 32% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast po 3% jako złą lub bardzo złą.

Wykres 18. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatych (61%), 25% badanych to panny/kawalerowie, 9% w związku partnerskim, 3% stanowią osoby rozwiedzione, a 2% wdowy/ wdowcy.

Wykres 19. Stan cywilny

PROBLEM ALKOHOLOWY

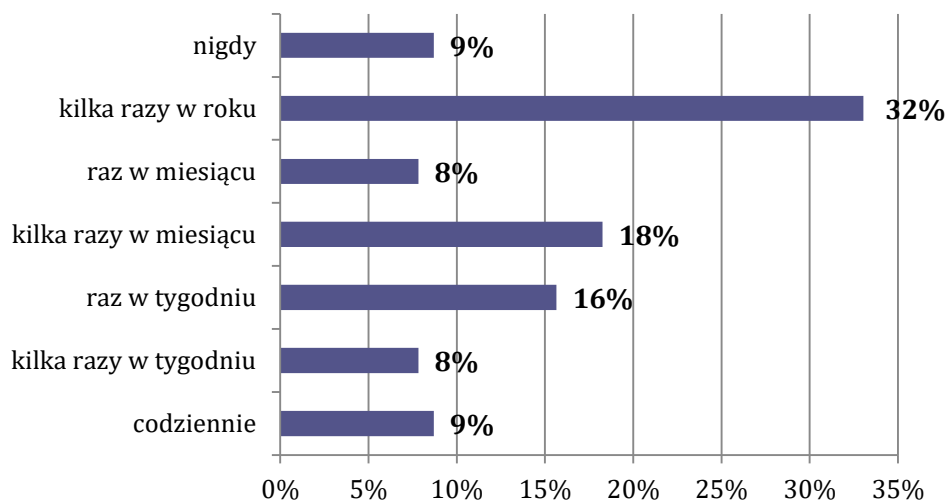
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji¹⁷. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym¹⁸.

¹⁷ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analazy-badania-raporty/132-statystyki>

¹⁸ Włodarczyk E., *Spoleczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż 9% badanych sięga po alkohol codziennie, 8% kilka razy w tygodniu, 16% respondentów – raz w tygodniu, 18% – kilka razy w miesiącu, 8% – raz w miesiącu, natomiast 33% – kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 9% mieszkańców.

Wykres 20. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (95 osób, tj. 91%). Do takiego zachowania przyznało się 9 badanych (9%), którzy stwierdzili że było to: zdarzenie jednokrotne (3 osoby, tj. 3%), sporadyczne (2 osoby, tj. 2%), bądź zdarza się im to często (4 osoby, tj. 4%).

Tabela 14. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	91%	95
raz mi się to zdarzyło	3%	3
zdarza mi się to sporadycznie	2%	2
zdarza mi się to często	4%	4

Kolejną kwestią analizowaną w Diagnozie było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowała, że nigdy nie kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości (93 osoby, tj. 89%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 6 osobom zdarzyło się to raz (6%), 1 zdarza się sporadycznie (1%), a 4 badanym często (4%).

Tabela 15. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	89%	93
raz mi się to zdarzyło	6%	6
zdarza mi się to sporadycznie	1%	1
zdarza mi się to często	4%	4

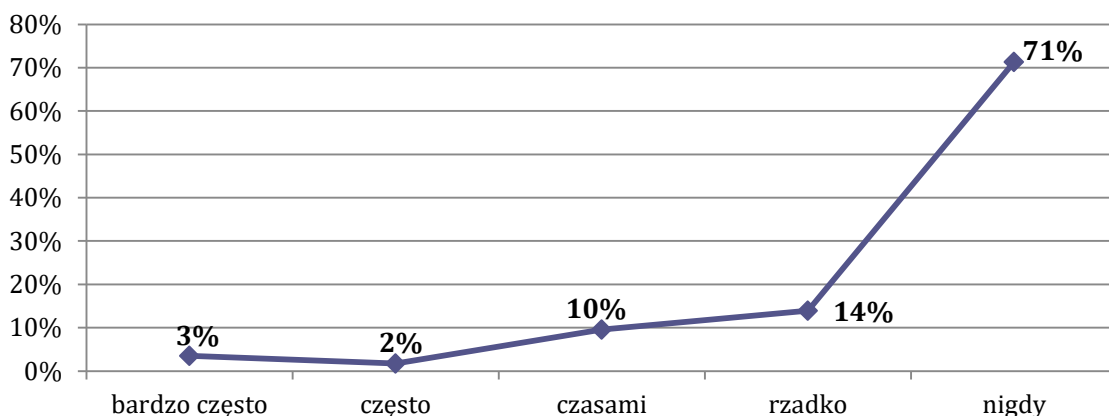
Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło spożywania alkoholu w czasie trwania pandemii COVID-19. Większość osób nie spożywała w tym okresie większej ilości alkoholu (84 osoby, tj. 80%), natomiast do takiego zachowania przyznało się 12% respondentów (tj. 12 osób).

Tabela 16. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) spożywa Pan/i większe ilości alkoholu niż przedtem?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdecydowanie tak	3%	3
raczej tak	9%	9
raczej nie	29%	30
zdecydowanie nie	51%	54
trudno powiedzieć	8%	8

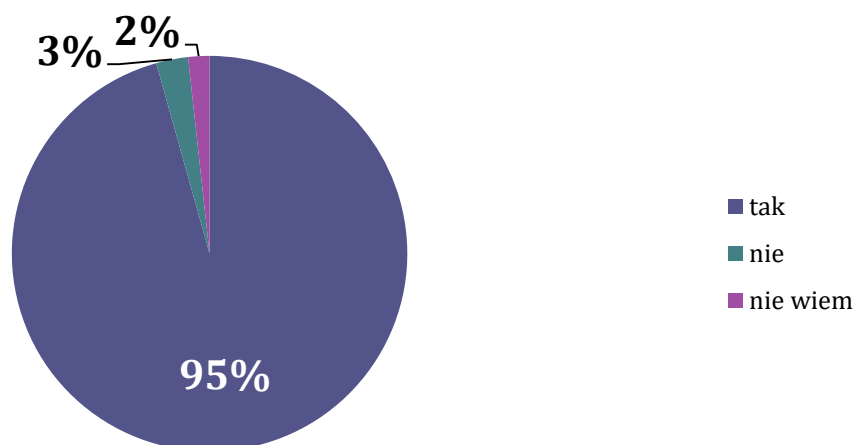
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w Gminie. Jak wynika z zebranych danych, 29% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 14% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 10% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 2% często, a 3% bardzo często.

Wykres 21. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

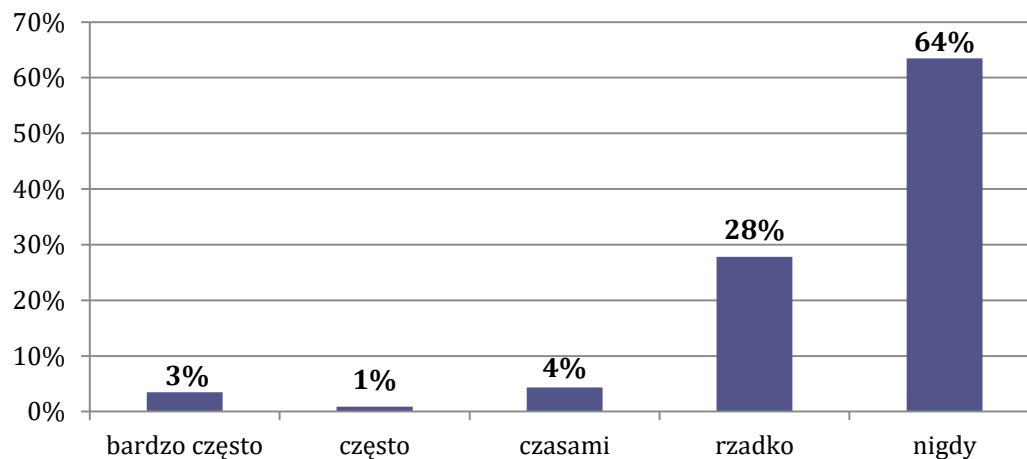
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród 2% mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie – wskazali na odpowiedź „nie wiem”, a 3% jest zdania, iż spożywanie napojów wysokoprocentowych w ciąży nie wpływa na zdrowie dziecka.

Wykres 22. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

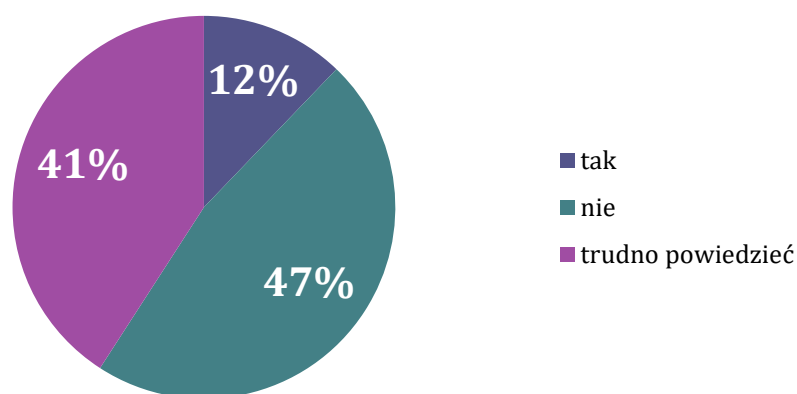
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Świadkiem takiej sytuacji było 36% respondentów, w tym 28% osób zdarzało się to rzadko, 4% – czasami, 1% – często, a 3% – bardzo często.

Wykres 23. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

W jednym z pytań poprosiliśmy respondentów o wyrażenie swojej opinii dotyczącej ewentualnego ograniczenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdujących się na terenie Gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że: za ograniczeniem ilości punktów jest 12% badanych, 47% jest przeciwnego zdania, natomiast 41% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 24. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

PROBLEM NARKOTYKOWY

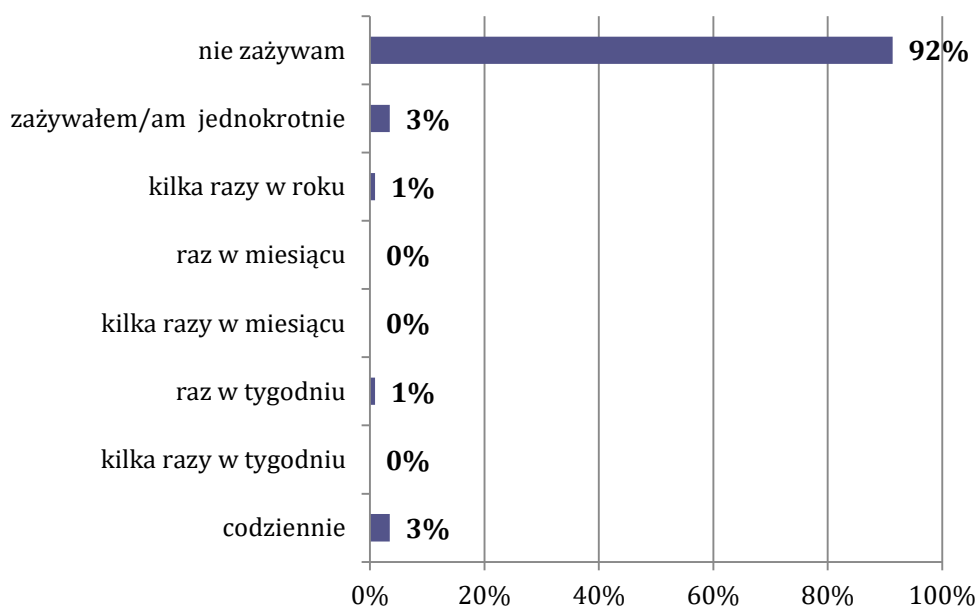
W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych¹⁹. Chociaż skala używania

¹⁹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 8% badanych, w tym: 3% zażywało je jednokrotnie, kolejne 3% sięga po nie codziennie, a po 1% kilka razy w roku, bądź raz w tygodniu.

Wykres 252. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Dorośli mieszkańcy gminy Świecie, którzy wcześniej zadeklarowali zażywanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakiś przykrych konsekwencji. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 10% (tj. 1 osoba) doświadczyło następstw wynikających z sięgania po środki psychoaktywne, tj: problemy ze zdrowiem, w pracy i finansowe, a także doszło do uszkodzenia ciała.

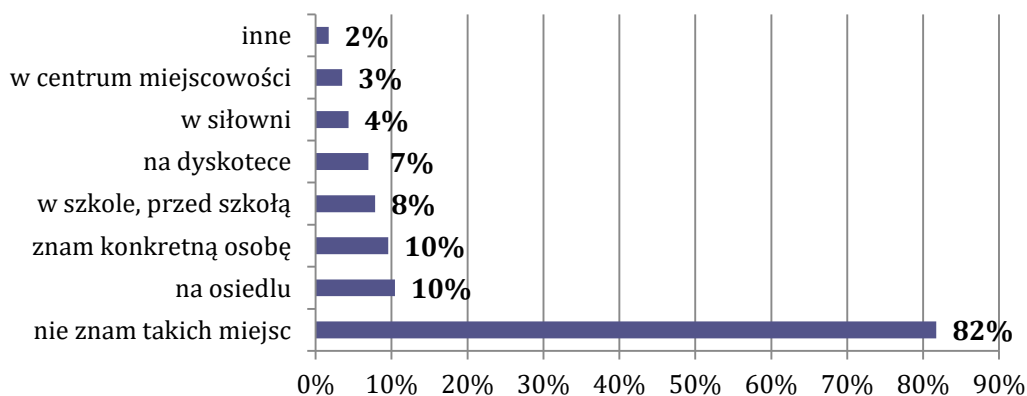
Tabela 17. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
problemy ze zdrowiem	10%	1
problemy finansowe	10%	1
problemy w pracy	10%	1
wypadek lub uszkodzenie ciała	10%	1
inne	0%	0
nie doznałem/am żadnych konsekwencji	90%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych mających wiedzę na tematy takich miejsc (18%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała na konkretną osobę oraz osiedle (po 10%). Rzadziej podawana była szkoła (8%), dyskoteka (7%), siłownia (4%) i centrum miejscowości (3%).

Wykres 26. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

HAZARD

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja, bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywacje finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrapki, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych²⁰. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk²¹. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

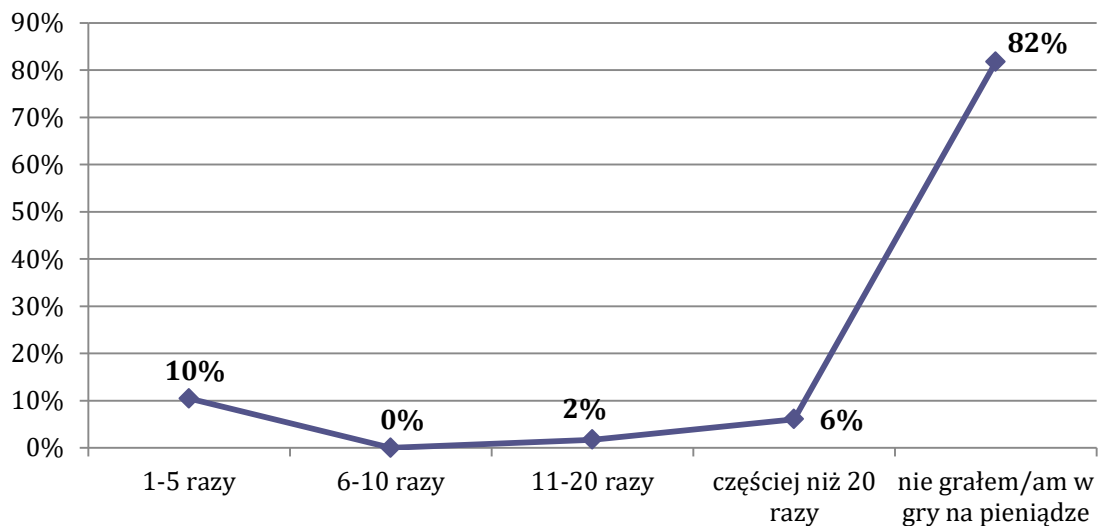
W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 18% dorosłych mieszkańców

²⁰ Grzegorzewska I., Cierpiątkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

²¹ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

gminy Świecie, wśród których 10% badanych wskazało, że grało w takie gry 1-5 razy, 2% 11-20 razy, a 6% częściej niż 20 razy.

Wykres 27. Jak często grał/a Pan/i lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Analiza danych wskazuje na to, iż 2 mieszkańców (10%) grających w gry na pieniądze doświadczyło z tego powodu problemów, tj: utrata pracy, problemy w pracy, rodzinne i finansowe. Konsekwencji z powodu grania w gry hazardowe nie miało 19 osób, tj. 90%.

Wykres 328. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, straciłem/am pracę	10%	2
miałem/am poważne problemy w pracy	10%	2
miałem/am problemy rodzinne	10%	2
miałem/am problemy finansowe	10%	2
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	90%	19

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

PROBLEM PRZEMOCY

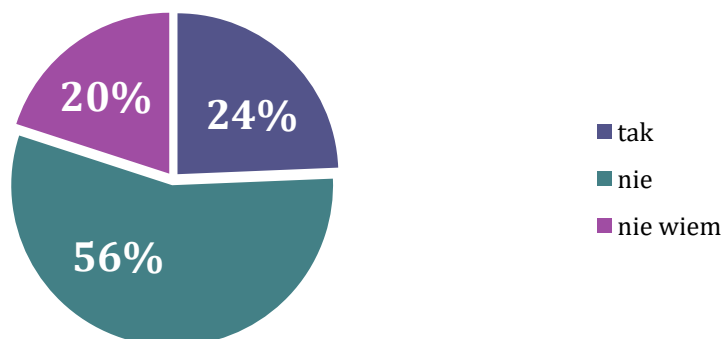
Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²². O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/ sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²³. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 24% badanych, a przeczącej – 56%. Co piąty respondent nie jest pewien czy zna taką osobę (20%).

²² <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

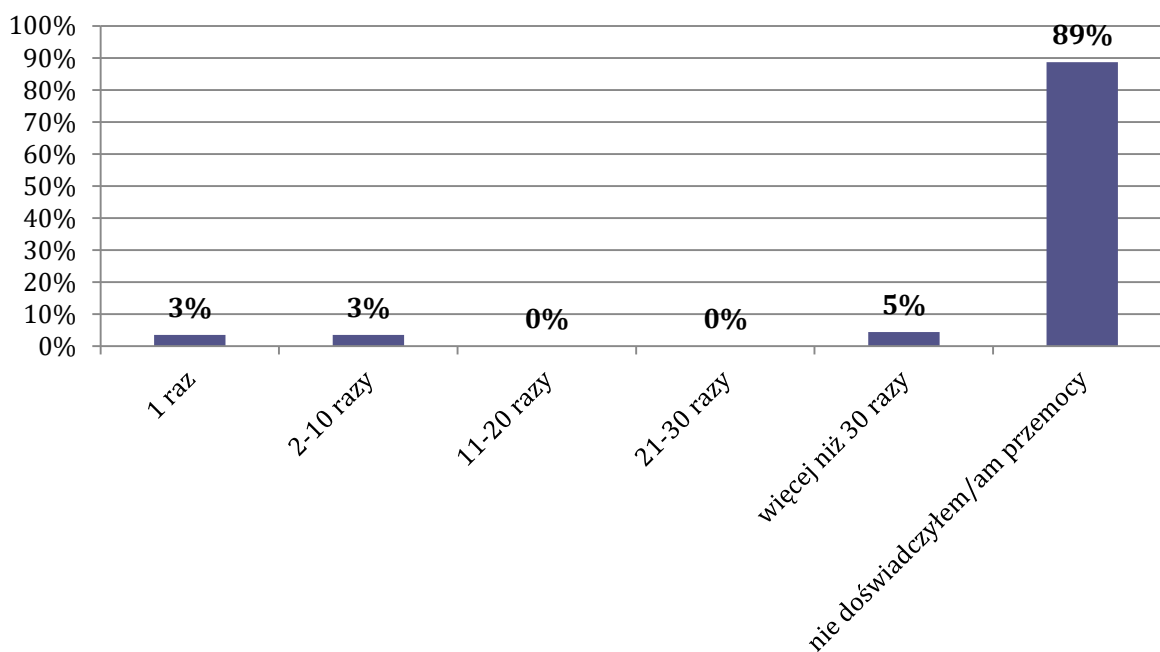
²³ Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

Wykres 29. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się jej doświadczyć. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 10% mieszkańców, wśród których po 3% doświadczyło jej raz, bądź 2-10 razy, natomiast 5% – więcej niż 30 razy.

Wykres 30. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 7 badanych, tj. 58%. Przemocy fizycznej doświadczyło 5 ankietowanych (42%), natomiast przemocy seksualnej, mobbingu i zaniedbania po 4 osoby, tj. 33%. Na przemoc ekonomiczną wskazało 3 ankietowanych, tj. 25%, a kolejne osoby nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (25%).

Tabela 18. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
przemoc psychiczna	58%	7
przemoc fizyczna	42%	5
przemoc seksualna	33%	4
zaniedbanie	33%	4
mobbing	33%	4
przemoc ekonomiczna	25%	3
nie wiem	25%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich zachowania przemocowe. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej osób (5, tj. 45%) doznało przemocy ze strony męża/żony, a po 4 osoby (36%) wskazały na tatę, partnera/partnerkę, pracodawcę, kolegę/koleżankę z pracy, dziadków oraz nieznajomych, natomiast po 3 osoby (27%) podały, że była to mama, siostra, dzieci i inne osoby. W dalszej kolejności wymieniono brata (2 osoby, tj. 18%).

Tabela 19. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
mąż/żona	45%	5
tata	36%	4
partner/partnerka	36%	4
pracodawca	36%	4
kolega/koleżanka z pracy	36%	4
dziadkowie	36%	4
nieznajomy/a	36%	4
mama	27%	3
siostra	27%	3

dziecko/dzieci	27%	3
inne osoby	27%	3
brat	18%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, 7 odpowiedzi padło na dom (70%), 5 na pracę (50%), a po 4 badanych wskazało na miejsce publiczne i uczelnie (40%).

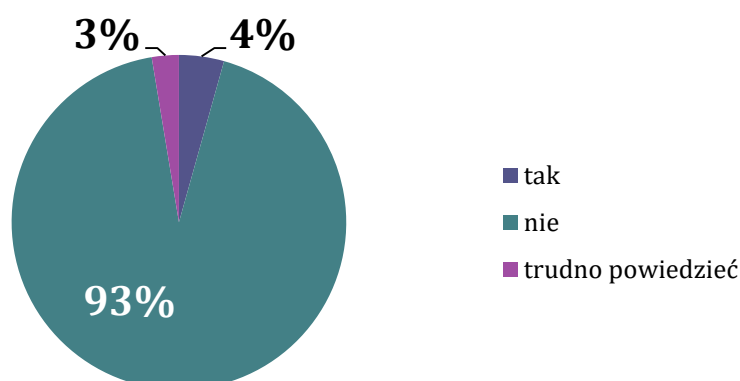
Tabela 20. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	70%	7
w pracy	50%	5
w miejscu publicznym	40%	4
na uczelni	40%	4
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

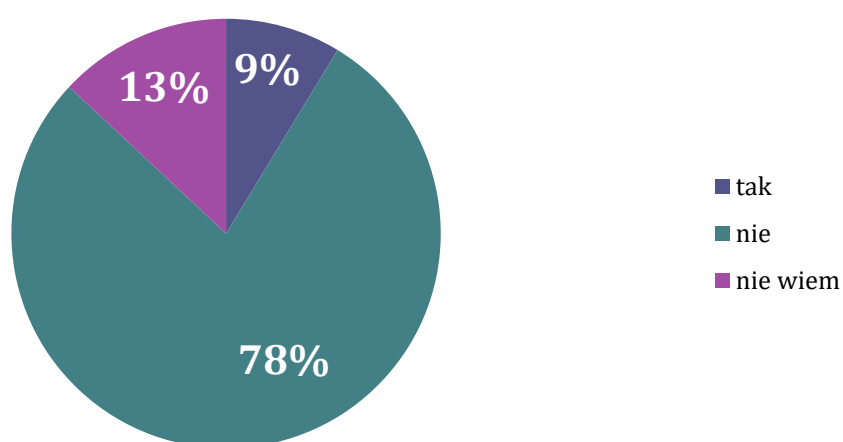
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Świecie. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 4% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 3% ogółu.

Wykres 31. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

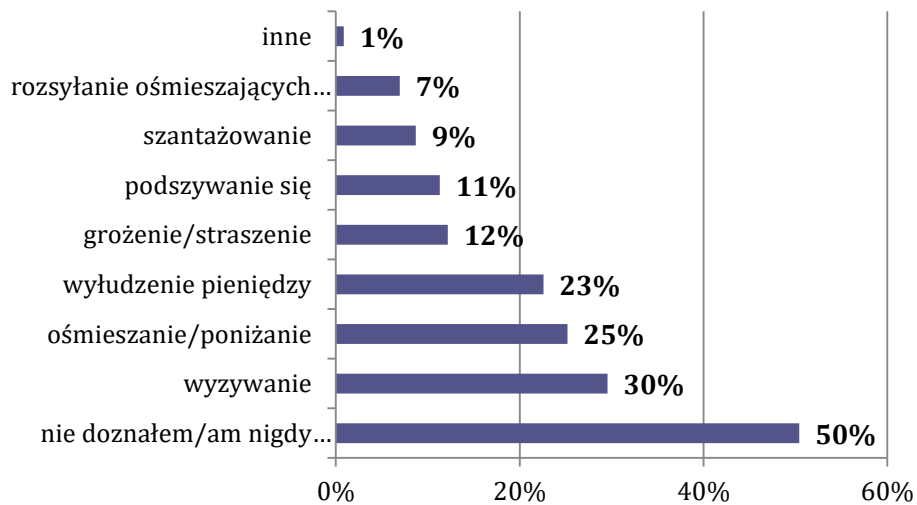
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 9% badanych, z kolei 13% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 78% mieszkańców.

Wykres 32. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Następnie ankietowani mieli odpowiedzieć na pytanie, czy kiedykolwiek doznali cyberprzemocy. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 50% badanych, spośród których doświadczyli kolejno: wyzywania (30%), ośmieszania/poniżania (25%), wyłudzenia pieniędzy (23%), grożenia/straszenia (12%) oraz podszywania się (11%), natomiast 9% doznało szantażowania, a 7% rozsyłania ośmieszających materiałów graficznych.

Wykres 33. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzady często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznannej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”²⁴. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym²⁵. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych²⁶.

W ankiecie pojawiło się również pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do Policji (40%) i psychologa (24%). Po 23% ankietowanych wskazało na Telefon Zaufania, rodzinę oraz Internet, 19% radziłoby sobie samemu, a po 17% udałoby się do znajomych i OPS.

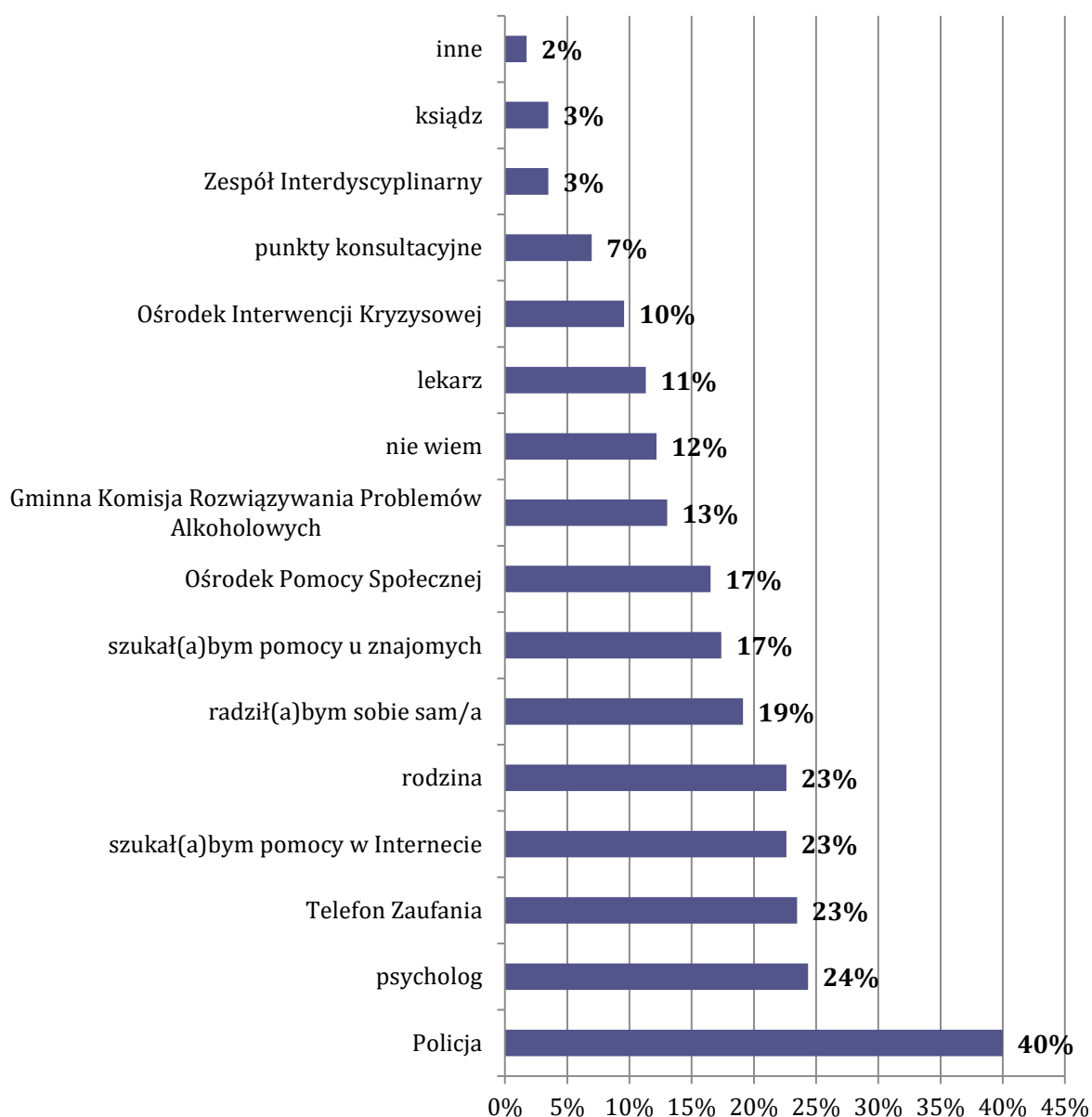
²⁴ *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

²⁵ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

²⁶ Kmieciak-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

13% respondentów szukałoby pomocy u GKRPA, 11% u lekarza, 10% w OIK, 7% w punkcie konsultacyjnym, a po 3% u księdza i w ZI. Co dziesiąty respondent nie wiedziałby do kogo mógłby zwrócić się w przypadku problemu uzależnienia lub przemocy (12%).

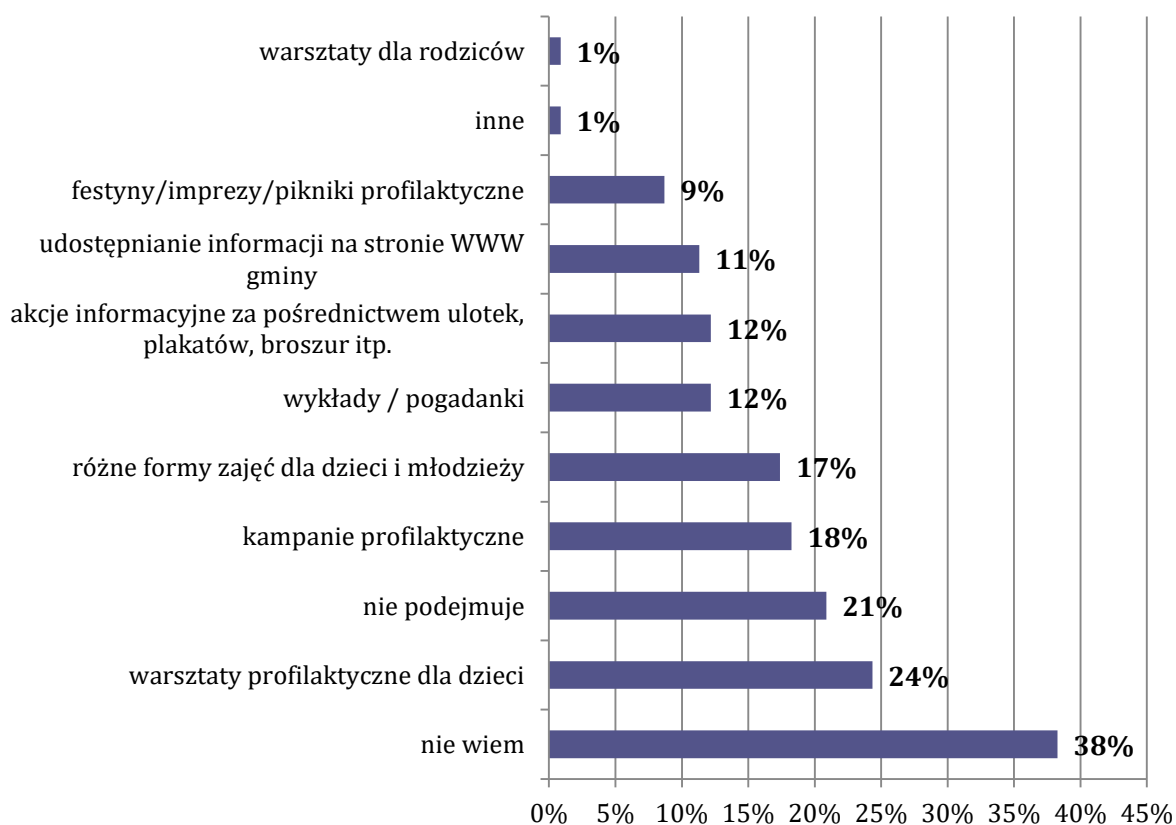
Wykres 34. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż znaczna część respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (38%) lub uważa, że Gmina nie podejmuje takich działań (21%). Wśród najczęściej deklарowanych odpowiedzi znalazły się również warsztaty profilaktyczne (24%), kampanie profilaktyczne (18%) oraz różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (17%). Z kolei najmniej odpowiedzi padło na wykłady/pogadanki (12%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur, itp. (12%), udostępnianie informacji na stronie internetowej Gminy (11%), festyny/imprezy/ pikniki profilaktyczne (9%), a także warsztaty dla rodziców (1%).

Wykres 35. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PROBLEM PRZEMOCY

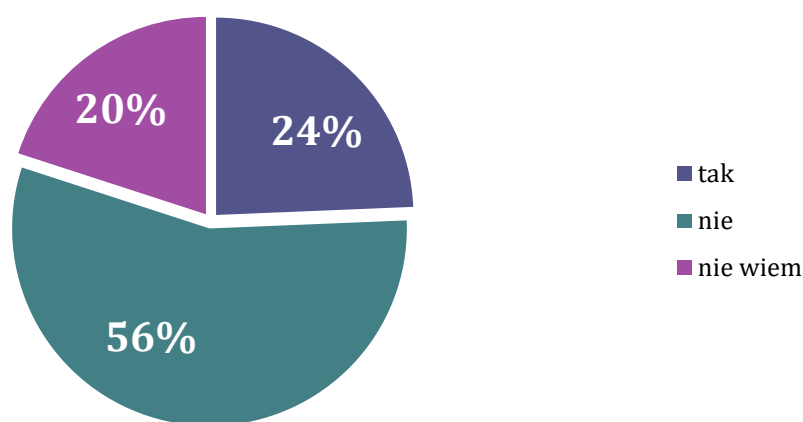
Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁷. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/ sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁸. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

²⁷ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

²⁸ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

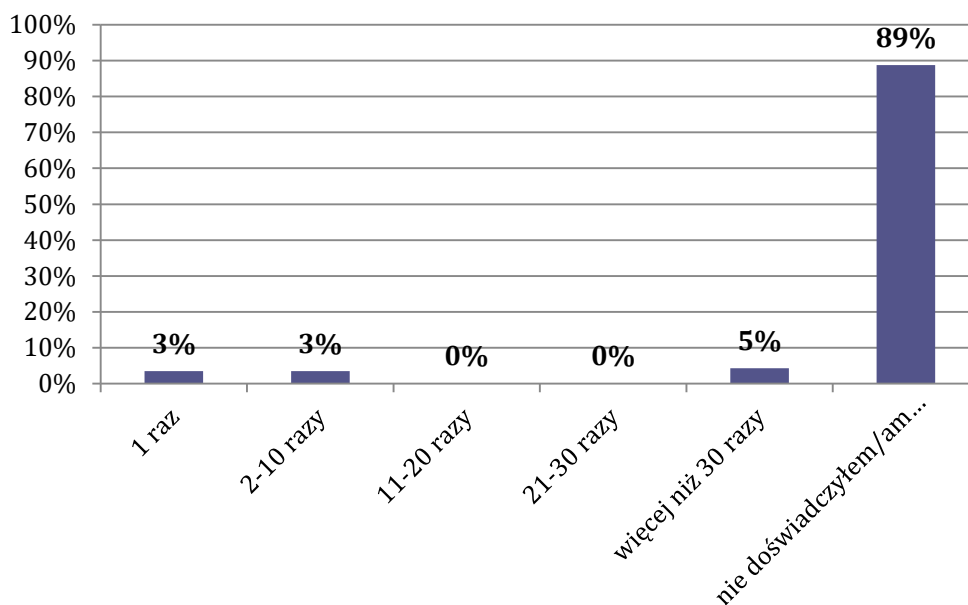
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 24% badanych, a przeczącej – 56%. Co piąty respondent nie jest pewien czy zna taką osobę (20%).

Wykres 46. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się jej doświadczyć. Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatniego roku przemocy doznało 10% mieszkańców, wśród których po 3% doświadczyło jej raz, bądź 2-10 razy, natomiast 5% – więcej niż 30 razy.

Wykres 37. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 7 badanych, tj. 58%. Przemocy fizycznej doświadczyło 5 ankietowanych (42%), natomiast przemocy seksualnej, mobbingu i zaniedbania po 4 osoby, tj. 33%. Na przemoc ekonomiczną wskazało 3 ankietowanych, tj. 25%, a kolejne osoby nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (25%).

Tabela 21. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	58%	7
przemoc fizyczna	42%	5
przemoc seksualna	33%	4
zaniedbanie	33%	4
mobbing	33%	4
przemoc ekonomiczna	25%	3
nie wiem	25%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali zapytani również o to, kto stosował wobec nich zachowania przemocowe. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób (5, tj. 45%) doznało przemocy ze strony męża/żony, a po 4 osoby (36%) wskazały na tatę, partnera/partnerkę, pracodawcę, kolegę/koleżankę z pracy, dziadków oraz nieznajomych, natomiast po 3 osoby (27%) podały, że była to mama, siostra, dzieci i inne osoby. W dalszej kolejności wymieniono brata (2 osoby, tj. 18%).

Tabela 22. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	45%	5
tata	36%	4
partner/partnerka	36%	4
pracodawca	36%	4
kolega/koleżanka z pracy	36%	4
dziadkowie	36%	4
nieznajomy/a	36%	4
mama	27%	3
siostra	27%	3
dziecko/dzieci	27%	3
inne osoby	27%	3
brat	18%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, 7 odpowiedzi padło na dom (70%), 5 na pracę (50%), a po 4 badanych wskazało na miejsce publiczne i uczelnie (40%).

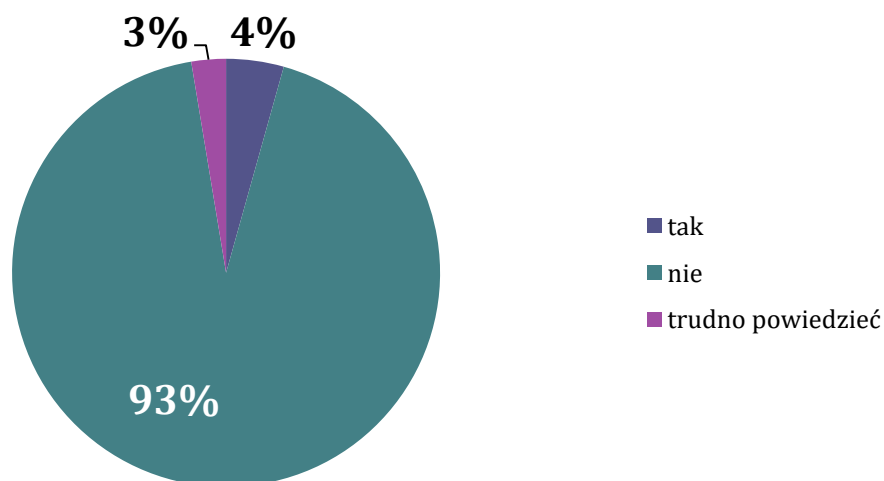
Tabela 23. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	70%	7
w pracy	50%	5
w miejscu publicznym	40%	4
na uczelni	40%	4
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

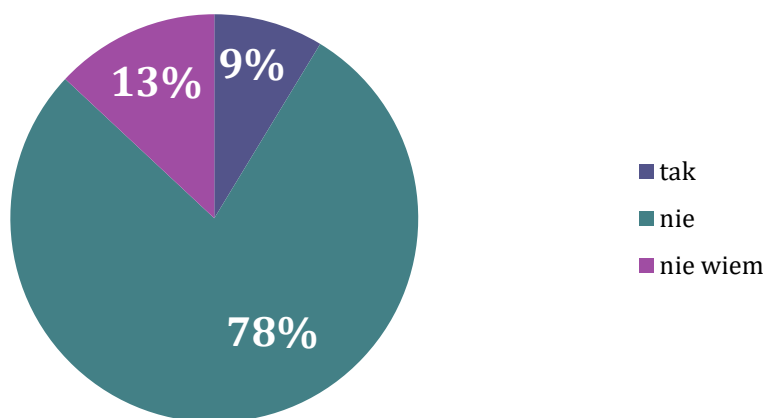
Odpowiedzi respondentów na następane pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Świecie. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 4% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 3% ogółu.

Wykres 38. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 9% badanych, z kolei 13% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 78% mieszkańców.

Wykres 395. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

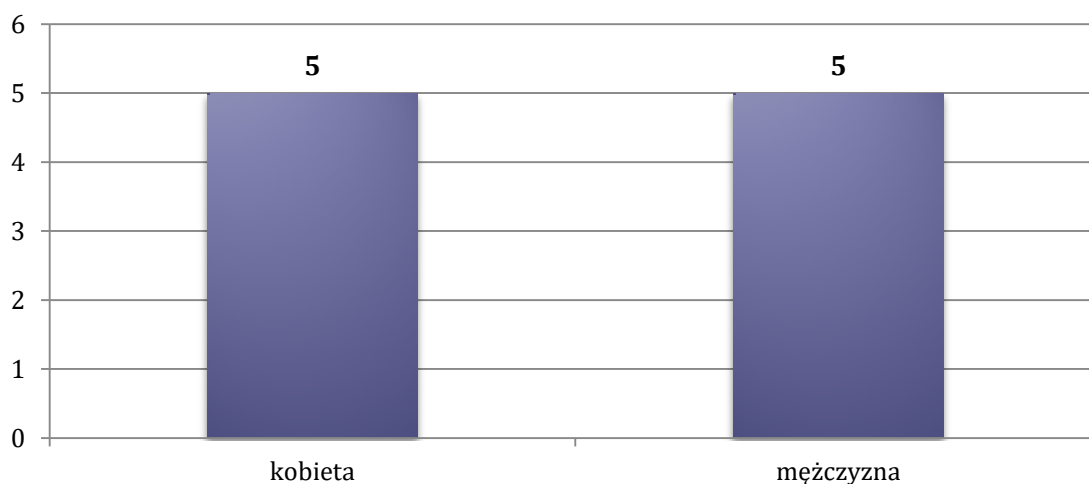
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięły udział również osoby pracujące w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Świecie. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie wiedzy sprzedawców na temat ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

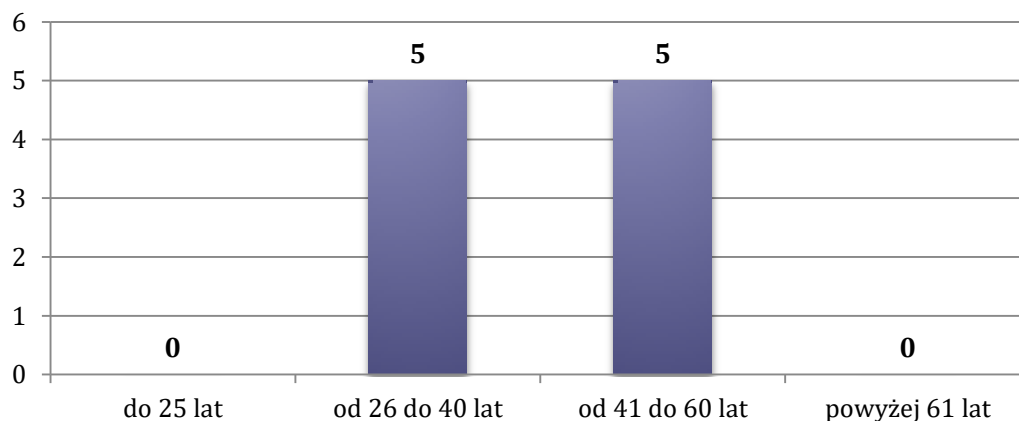
Kwestionariusze ankiet wypełniło 10 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak widać na załączonym wykresie, w strukturze płci osób biorących udział w badaniu kobiet i mężczyzn był równy.

Wykres 40. Płeć

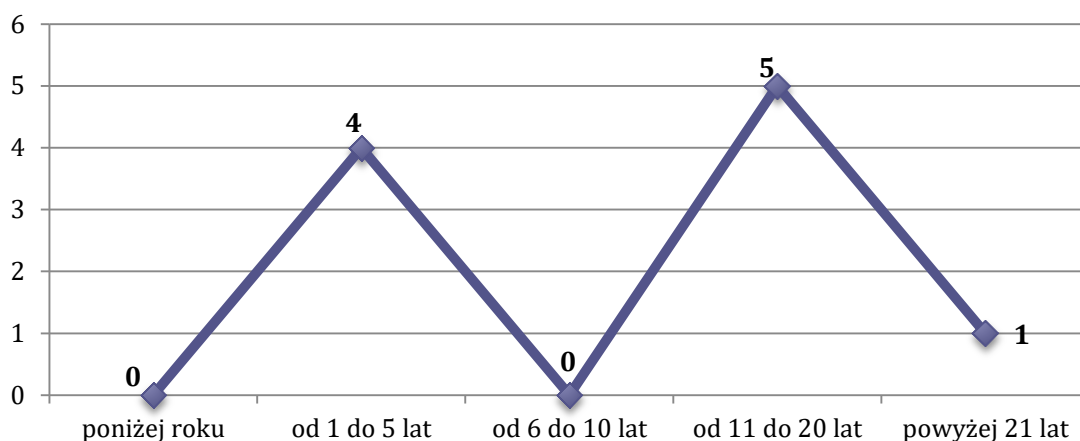
Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że 5 respondentów było między 26 a 40 rokiem życia, kolejnych 5 ankietowanych miało 41-60 lat.

Wykres 41. Pana/i wiek mieści się w przedziale

Spytaliśmy ankietowanych także o to, od ilu lat pracują w punkcie gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość badanych pracuje w takim miejscu 11-20 lat – na tą odpowiedź wskazało 5 osób. 4 badanych zadeklarowało staż pracy od 1 do 5 lat, natomiast 1 osoba pracuje w punkcie powyżej 21 lat.

Wykres 42. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

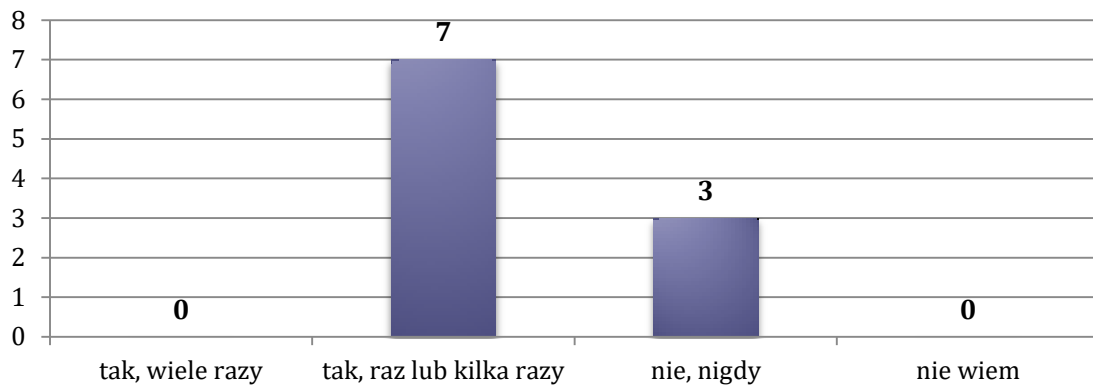

PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie gminy Świecie, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, dostępności alkoholu i papierosów dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

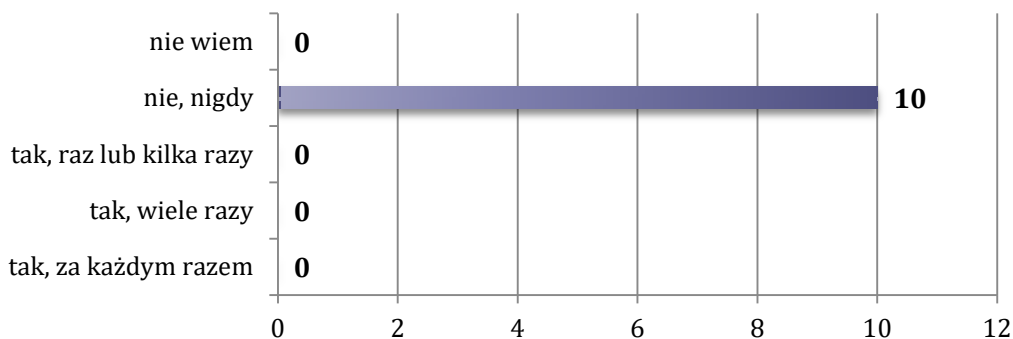
W pierwszej kolejności respondentów poproszono o określenie częstotliwości prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie w obsługiwanym przez badanych punkcie. Wszyscy ankietowani sprzedawcy zadeklarowali próby kupna alkoholu przez niepełnoletnich klientów, w tym 7 respondentów stwierdziło, że takie sytuacje w ich Gminie miały miejsce wiele razy, a 3 osób uważają, że nie zdarzyła się taka sytuacja.

Wykres 43. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

W dalszej kolejności sprzedawcy zostali zapytani o to, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej. Wszyscy badani –10 osób udzieliło odpowiedzi przeczącej.

Wykres 44. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

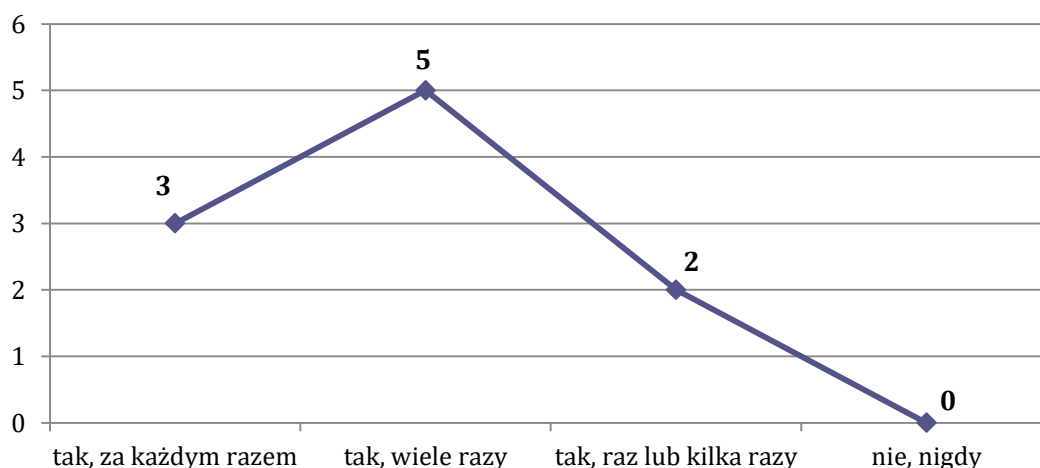
W jednym z pytań respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol. Wśród deklaracji badanych dominuje odpowiedź „nigdy” (6 osób), natomiast 4 osoby wskazały na „nie wiem”.

Wykres 45. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?

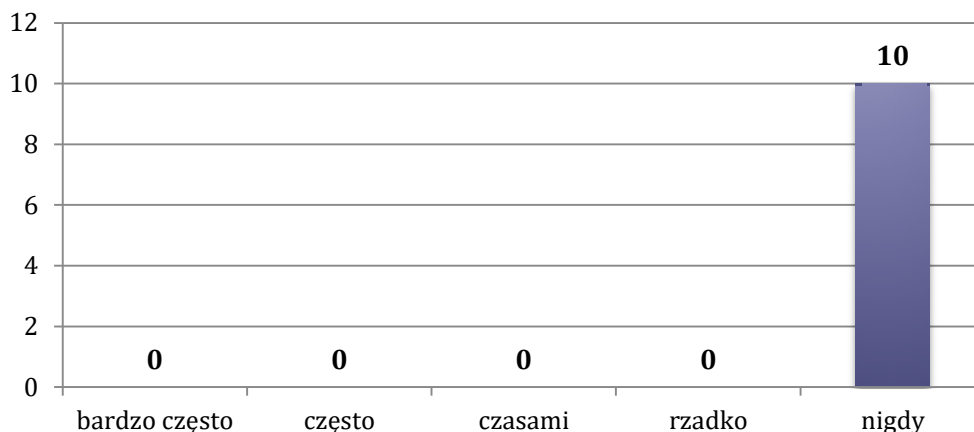
Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletności. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że większość sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Świecie weryfikowało wiek osoby wyglądającej na nieletnią, z czego 3 osoby robiły to za każdym razem, 5 respondentów wiele razy, a 2 ankietowanych wskazało, że robiło to raz lub kilka razy.

Wykres 46. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?

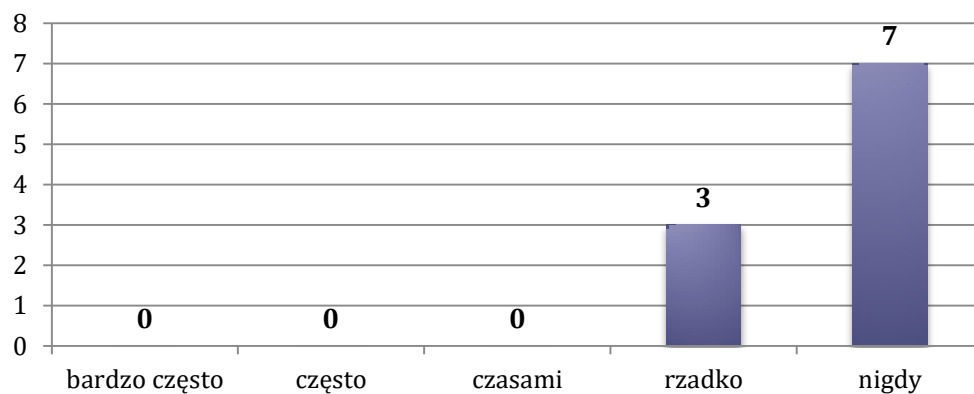
Następnie spytaliśmy respondentów o to, czy sprzedali oni alkohol osobie nieletniej, w sytuacji, gdy chciała go dla swoich rodziców. W tym przypadku wszyscy respondenci zaznaczyli odpowiedź „nigdy” (10 osób).

Wykres 47. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?

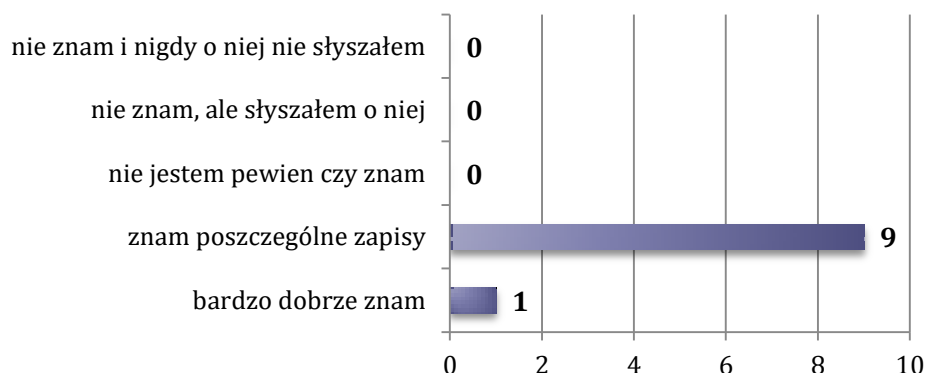
Następnie respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często zdarza im się wzywać Policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 7 respondentów stwierdziło, iż takie sytuacje nigdy nie miały miejsca, a 3 osoby odpowiedziały, że zdarzają się one rzadko.

Wykres 48. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

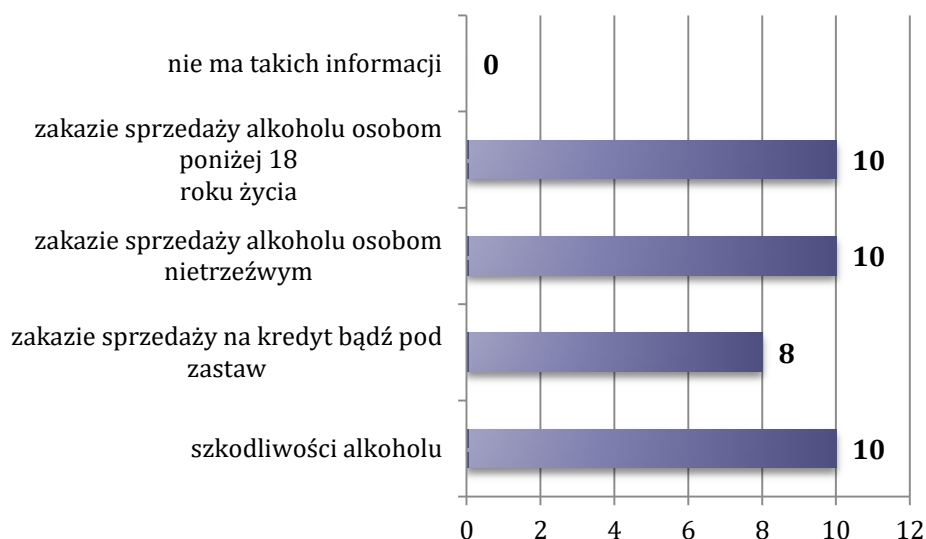
Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że większość badanych zna jej poszczególne zapisy (9 osób), a 1 osoba zna ją bardzo dobrze.

Wykres 49. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

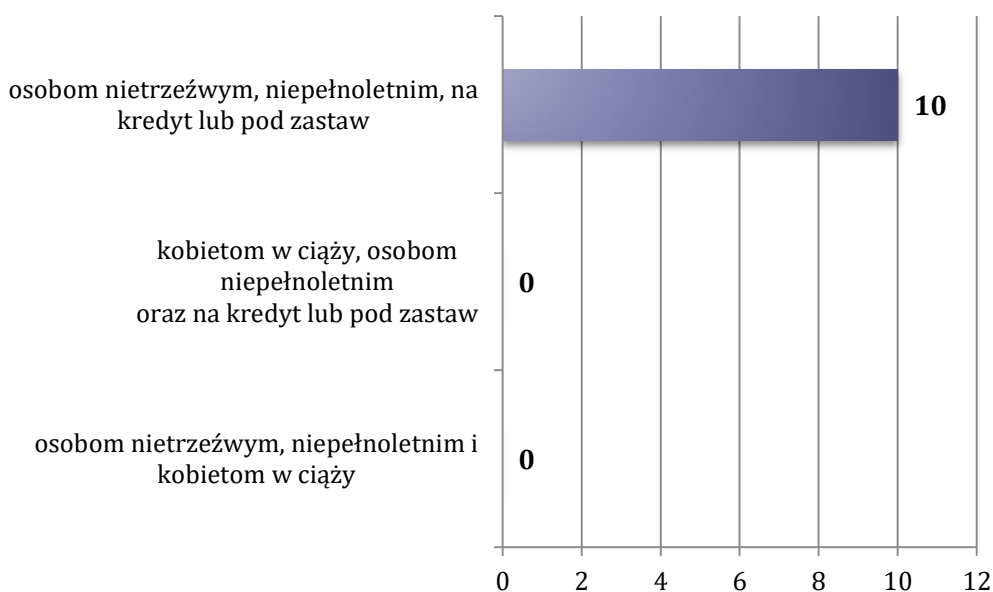
Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje w 10 sklepach. Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku oraz o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym widniała we wszystkich punktach, natomiast o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw znajdowały się w 8 miejscach.

Wykres 50. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat

Kolejne pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że wszyscy sprzedawcy biorący udział w badaniu mają na ten temat prawidłową wiedzę – stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw (10 osób).

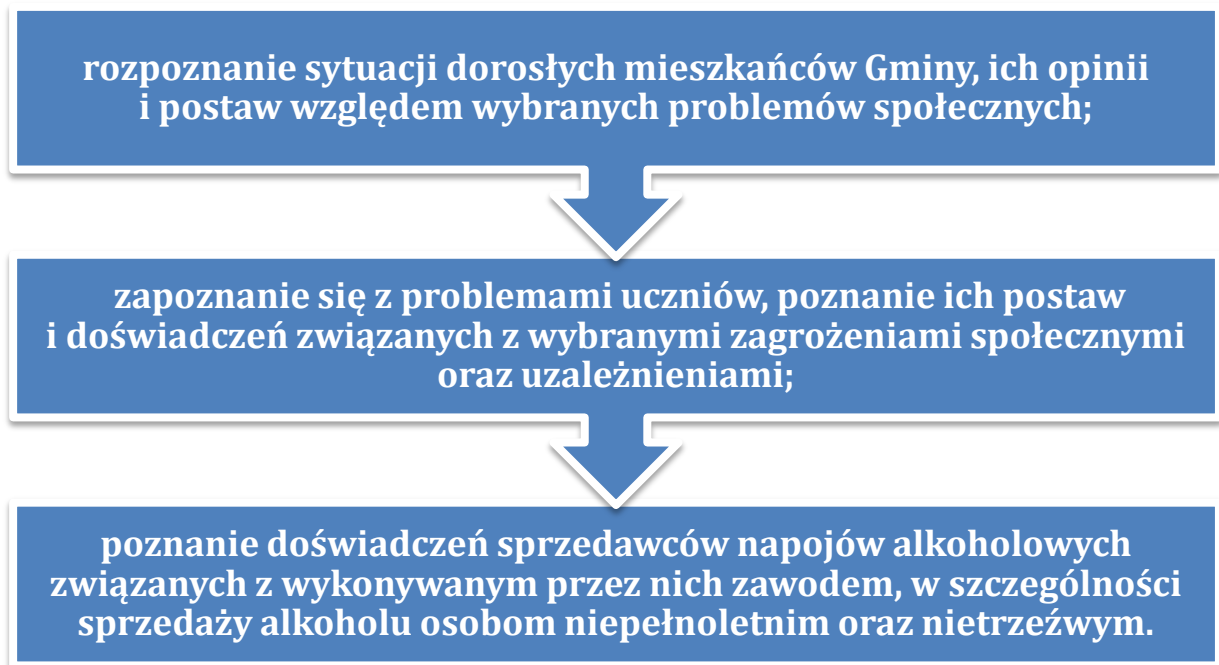
Wykres 51. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

REKOMENDACJE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, problem przemocy, cyberprzemocy, oraz działań profilaktycznych, w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży, a także sprzedawców napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy Świecie.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajdują się rekomendacje, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów, mieszkańców Gminy oraz sprzedawców napojów alkoholowych.

UCZNIOWIE

PROBLEM ALKOHOLOWY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących.
- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania.

- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny.
- Zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmacnianie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.

PROBLEM NARKOTYKOWY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Podjęcie obserwacji w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających.
- Zapewnienie współpracy różnych instytucji i ośrodków zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień w społeczności lokalnej.
- Przeprowadzenie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte poprzez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia.
- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych – wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenie dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności w konstruowaniu programu wychowawczego.
- Przeprowadzenie szkoleń/ warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku

doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

PROBLEM PRZEMOCY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/ opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądaných działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doznających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „Archipelag Skarbów”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym).
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.

- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmocnienia pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmocnienia personelu medycznego w tym zakresie.

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH - rekomendowane działania profilaktyczne

Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:

- Czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
- Czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
- Czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli że mogłoby ukraść?
- Czy granie staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
- Czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
- Czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?

DOROŚLI MIESZKAŃCY

PROBLEM ALKOHOLOWY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia.
- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.

PROBLEM NARKOTYKOWY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków

psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.

PROBLEM PRZEMOCY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieska.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu.
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

PROBLEM HAZARDOWY – rekomendowane działania profilaktyczne

- Wprowadzenie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym. Działania z zakresu profilaktyki hazardu powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych) oraz dorosłych mieszkańców.
- Warto przekazać mieszkańcom informację, że na stronie <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/poradnia-online/> mogą uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia problemów z graniem w gry hazardowe. Ekspertami udzielającymi porad są osoby z wieloletnim doświadczeniem w obszarze profilaktyki i terapii uzależnień. Pytanie można przesłać drogą elektroniczną. Rozpowszechniony może zostać również numer na Telefon Zaufania – 801 889 880.

SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

ODPOWIEDZIALNA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH – rekomendowane działania profilaktyczne

- Zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- Przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- Zorganizowanie badania „Tajemniczy Klient” w celu uzyskania pewności, czy sprzedawcy napojów wysokoprocentowych nie sprzedają alkoholu osobom niepełnoletnim. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wyniki w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu. Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

PODSUMOWANIE

Niezbędnym jest określenie celu głównego oraz wywodzących się z niego celów szczegółowych, co w konsekwencji pozwoli na podjęcie określonych działań, skierowanych do konkretnej grupy osób.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie skali zjawiska problemów uzależnień mieszkańców gminy Świecie poprzez zachowania prozdrowotne i uczestnictwo w edukacji i profilaktyce uzależnień.

Cel główny realizowany będzie poprzez określone cele szczegółowe:

1. ograniczenie stosowania substancji psychoaktywnych, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych,
2. rozwój oferty profilaktycznej sprzyjającej kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
3. ograniczenie szkód zdrowotnych, psychologicznych i społecznych wynikających ze spożywania środków psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych,
4. współpraca podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym od alkoholu i narkotyków.

Cele szczegółowe	Kierunki realizacji Programu	Obszar działania
<p>Ograniczenie stosowania substancji psychoaktywnych, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja zdrowotna oraz podnoszenie kompetencji kadr 	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność informacyjno – edukacyjna, • Realizacja kampanii społecznych, • Działalność związana z podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji zawodowych przedstawicieli podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, • Upowszechnianie informacji na temat dostępu do usług realizowanych w ramach Projektu, • Poszerzanie, udoskonalanie, wdrażanie oferty skutecznych, rekomendowanych programów profilaktycznych dot. uzależnień behawioralnych od alkoholu oraz narkotyków, • Rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców/ opiekunów i wychowawców, sprzyjających budowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
<p>Rozwój oferty profilaktycznej sprzyjającej kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej 	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność edukacyjna wpływająca na ograniczenie dostępności substancji psychoaktywnych, • Poszerzenie i podnoszenie jakości oferty

		<p>pomocy psychologicznej i opiekuńczej dla dzieci z rodzin, w których występuje problem z uzależnieniem</p>
<p>Ograniczenie szkód zdrowotnych, psychologicznych i społecznych wynikających ze spożywania środków psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Redukcja szkód, leczenie, terapia, reintegracja społeczna i zawodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> • Leczenie, terapia osób uzależnionych i współuzależnionych, • Reintegracja osób uzależnionych, które ukończyły leczenie, • Wsparcie działalności środowiska trzeźwościowego.
<p>Współpraca podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym od alkoholu i narkotyków</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do zabezpieczenia pracy GKRPA, • Tworzenie warunków do prawidłowej realizacji Programu i współpracy Realizatorów/ Partnerów Programu.

Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Innych Uzależnień Behawioralnych

Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Innych Uzależnień Behawioralnych na lata 2022 – 2025 dla gminy Świecie dokonywane jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Członkom Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia ogłaszanego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.